

Nas tednik Kronika

kulturno - politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIII./ŠTEVILKA 47

ČETRTEK, DNE 23. NOVEMBRA 1961

CENA 2.— ŠILINGA

Napredovali smo!

Nov veter je zavel po nedeljskih volitvah po naših dolinah. Z veseljem smo ugotavljali številni izid, zabeležili napredek za celih 15 odstotkov in ugotovili še mali čudež: prvič v zgodovini dežele smo zastopani v prav vseh koroških okrajih tako celo v gornjezijskem Kötischu in v gornjekoroškem Winklern in še v labotskem Wolfsbergu. Skupnost južnokoroških kmetov je volilo 1811 volilcev. Od skupno 12.922 volilcev celovškega, beljaškega in velikoveškega okraja je v povprečju vsak sedmi volil našo listo, Kdor ve, da se je obrnil na naše kmete sam deželni glavar z volilnim pismom za svoj Arbeitsbauernbund, da je Kärntner Bauernbund razvil nenavadno razkošno volilno propagando in da za njim ni nič zastajal Freiheitlicher Bauernbund, se mora diviti disciplini naših kmetov-volilcev in občudovati njihovo trdno zvestobo. Številčni uspeh je tem nazornejši, če še dodamo, da samo v omenjenih treh okrajih 2910 oseb ni volilo in da je 1344 oseb volilo neveljavno.

Nedeljske volitve in njihova predigra so spet jasno nakazale boleče gospodarske rane Južne Koroške. Toliko je še med nami revščine, zaostalosti in tudi prevelike gospodarske ponižnosti. Težke milijone investira država v gradnjo tako zvane podjunske železnice, ljudstvo okoli žvabeka, Suhe in Potoč pa živi v pravih srednjeveških prilikah in bo potiskalo kot doslej svoje vozičke proti Pliberku ali Labotu tudi še po izgraditvi gospodarsko nesmiselne in nerentabilne železniške proge. V obirskih in kapelskih hribih še srečuješ garaže s kot kamen trdimi žulji in globoko upognjenimi hrbti in gospodinje, za katere leto in dan ni nobenega oddiha, marveč le neizprosno, trdo delo gorskih kmetov. Kako naj bo tem revežem dvajsetega stoletja pomagano z novo gospodinjstvom palačo tik ob Dobri vesi? In vasice med Zagorjani in Žihpoljani, ki so tik celovškega mesta, pa životarijo kakor stotine kilometrov daleč oddaljene od prometa in civilizacije. Kdaj si bodo mogli Plajberžani ali Selani privoščiti moderne stroje v gospodarstvu in gospodinjstvu, kot so že davno vpeljani kje po Krapfeldu ali gornji Dravski dolini. Težko dolžnost prevzemajo izvoljeni mandatarji naše Skupnosti, ki bodo hoteli voditi južnokoroško kmetijsko iz srednjeveških prilik v dvajseto stoletje elektrike, modernih cest, vodovodov, praktičnih, higijenskih kuhinj, zračnih hlevov, plemenske živinoreje in sodobnega sadjarstva.

Ob nedeljskih volitvah se je pokazal še drug, politični problem, ki zadeva vso Koroško. Voditelji Kärntner Bauernbunda sedaj jasno vedo, da je marksizem naskočil njihovo zadnjo trdnjavo — Kmetijsko zbornico — in da je nacio-

nalni Freiheitlicher Bauernbund uspešno vdrl v osrčje njihovih vrst. Danes si delita Arbeitsbauernbund in Freiheitlicher Bauernbund zbornična podpredsednika, za jutri pa upata, da si bosta priborila nemara še — predsednika. V šentviškem okraju ima FPOe samo še 400 glasov za Kärntner Bauernbundom. In rdeči zbornični podpredsednik Steiner je v nedeljo upravičeno dejal, da je zadovoljen, ker se je število njegovih političnih somišljenikov pomnožilo za celo četrtino. Je to vsekakor uspeh za njegovo stranko, ki pa je stranka delavcev in ne kmetov. Odpirajo se s tem zanimivi aspekti na politične volitve dogledne dobe.

Verujemo v idealizem izvoljenih manda-

tarjev Skupnosti južnokoroških kmetov. V krajevnem, okrajnem in deželnem merilu bodo storili vse, da pomagajo svojim vrstnikom v njihovih resnih gospodarskih težavah.

Nesporna je dolžnost Kmetijske zbornice in dežele, da odpomoreta nerazvitemu, brez lastne krivde gospodarsko zaostalemu predelu dežele. Naj bi naši kmetijski zastopniki poleg svojega prizadevanja in posredovanja pri različnih oblasteh, uradih in referatih nikakor ne prezrli še druge nujnosti: Južno Koroško moramo prepresti še bolj z blagovnim in kreditnim združenim aparatom, ki je časovno najprimernejša oblika organizirane samopomoči. Z izgradnjo združne samopomoči bo rastla naša kmečka samozavest. S to samozavestjo šele bomo končno premagali tistega suženjskega duha, ki nas še v dvajsetem stoletju potiska nazaj v srednjeveško hlapčevstvo.

Volitve v Kmetijsko zbornico

Minulo nedeljo so ob naravnost idealnem volilnem vremenu — bilo je hladno in suho — bile volitve v kmetijsko stanovsko zastopstvo in sicer v deželno kmetijsko zbornico, okrajne kmečke zbornice in občinske kmečke odbore. Zaradi novega volilnega reda, ki ga je v deželnem zboru bila izglasovala socialistična večina, je pridobilo glasovalno pravico 5000 volilcev več kot leta 1956. Kot je po eni strani prav, da pridejo vsi, tudi najmanjši kmetovalci, do besede v kmečkem zastopstvu, pa so po novem volilnem redu dobili volilno pravico tudi mnogi taki, ki imajo — kot glavnopoklicni delavci — svoje glavne interese drugod.

Volilni rezultati so dali naslednjo sliko: Od 37.974 volilnih upravičencev jih je volilo 30.825, dočim se 7.059 volilcev svoje pravice ni poslužilo. Veljavnih glasov je bilo 29.060, neveljavnih pa 1.792, kar je posledica kompliciranega načina volitev s kar tremi glasovnicami. Na posamezne volilne liste je odpadlo:

Skupnost južnokoroških kmetov (slovenska lista) 1.811 glasov (leta 1956: 1.581), 1 mandat (leta 1961: 1).

Kärntner Bauernbund 15.603 glasov (14.834), 13 mandatov (15).

Arbeitsbauernbund 5.641 glasov (4.371), 5 mandatov (4).

Freiheitliche Bauernschaft 6.003 glasov (4.759), 5 mandatov (4).

Vse stranke so torej pridobile na glasovih in si tako razdelile »torte« novih volilcev. Sorazmerno največji prirastek beleži socialistični Arbeitsbauernbund z 28,8 odstotki. To dokazuje, da so bili pri novem volilnem redu merodajni politični motivi. Freiheitliche Bauernschaft je pridobila 27,6 odstotkov, kar je resno opozorilo Bauernbundu, ki je pridobil samo 5 odstotkov. To se je potem pri razdelitvi mandatov izrazilo tako, da je Bauernbund izgubil dva mandata, ki sta si jih razdelila Arbeitsbauernbund in Freiheitliche Bauernschaft. Tudi suhe številke imajo pogosto pomenljivo politično simboliko.

Slovenska »Skupnost južnokoroških kmetov« se je nadvse častno odrezala. V celoti smo ohranili vse dosedanje položaje in to je toliko pomembnejše, ker se je Arbeitsbauernbund potegoval za naše glasove s kandidati iz slovenskih levičarskih vrst, ki so šli k socialistom. Tem je ogromna večina našega ljudstva rekla: Ne! To še jasneje kažejo volilni izidi po okrajih: V celovškem okraju je lista »Skupnost južno-

koroških kmetov« dobila 441 glasov (leta 1956: 465), torej 24 manj, vendar je to — sicer značilno — izgubo bogato nadoknadila v velikoveškem okraju, kjer je naša lista dobila sedaj 829 glasov (leta 1956: 728), torej kar 101 glas več, v beljaškem okraju pa smo od 373 glasov v letu 1956 sedaj napredovali na 384 glasov! Tudi pri razdelitvi mandatov v okrajne zbornice smo ohranili vse dosedanje položaje in sicer Celovec 1, Velikovec 2 in Beljak 1.

V celi vrsti občin smo pa naše postojanke znatno okrepili, kot kažejo naslednji neuradni rezultati za deželno kmetijsko zbornico. V naslednjih občinah smo najmočnejša lista: Globasnica (114), Bistrica pri Pliberku (111), Blato (129), Bela (93), Podkloster (39), St. Jakob v Rožu (105), Slovenji Plajberk (33) in seveda Seles (53), kjer imamo naravnost absolutno večino vseh oddanih glasov!

Na drugem mestu smo pa v Škocijanu (107), Bekšanju (107), Bistrici v Rožu (33), Hodišah (29), Radišah (29) in Bilčovsu (71). V nekaterih občinah pa je število za krajevno listo (Ortsbauernausschuß) »Skupnosti južnokoroških kmetov« višje od glasov oddanih za našo listo v okrajne zbornice in deželno zbornico. Čim bodo razglašeni uradni volilni rezultati v vsa kmetijska zastopstva, jih bomo v celoti objavili.

Ze danes pa lahko z gotovostjo in ponosom ugotovimo, da smo težko preizkušnjo dobro prestali. Trdnost našega ljudstva nam je najboljšje jamstvo tudi za bodočnost, kajti glasovi, ki so bili oddani za našo listo, so glasovi kmečkih gospodarjev, so jasna in enoumna izjava v koroški zemlji zakoreninjenega, zavednega krščanskega slovenskega ljudstva. In tega glasu ne bo mogel nihče preslišati, tudi vsi tisti ne, ki so upali ali pa tako delali, da bi nas to pot bilo zopet manj!

ZVESTOBA ZA ZVESTOBO

Številčni izid nedeljskih volitev v Kmetijsko zbornico in njena okrajna in občinska zastopstva je za Skupnost južnokoroških kmetov nadvse časten.

V deželi je glasovalo za Skupnost južnokoroških kmetov 1811 volilcev, to je za 230 volilcev več kakor pred petimi leti. V osmih občinah smo najmočnejše, v nadaljnjih šestih občinah drugo najmočnejše kmečko zastopstvo. V okrajnih zbornicah in v občnem zboru deželne kmetijske zbornice smo ohranili vse dosedanje mandate. Ta nadvse zadovoljivi volilni uspeh je najlepša nagrada in najbolj izrazito priznanje vsem, ki so se v kateri koli obliki potrudili za našo volilno skupnost. Volilni odbor jim izreka najiskrenejšo zahvalo za njihovo brezprimerno požrtvovalnost.

Vzajemno z izvoljenim zborničnim svetnikom, g. Mirkom Kumerjem, pd. Črčejem na Blatu, hočejo izvoljeni okrajni in krajevni mandatarji Skupnosti južnokoroških kmetov vsestransko zastopati interese južnokoroškega kmetijstva. Tako se bodo oddolžili za izkazano jim zaupanje in bodo vračali zvestobo za zvestobo.

Volilni odbor

Skupnosti južnokoroških kmetov

MARIBORSKA OPERA GOSTUJE V CELOVCU

Mariborsko operno gledališče bo v okviru kulturne izmenjave med gledališči Koroške in Slovenije gostovalo v celovškem mestnem gledališču z dvema predstavama.

V soboto, dne 25. novembra, ob 20. uri:

»RUSALKA«

opera, ki jo je zložil češki skladatelj Antonín Dvořák.

V nedeljo, dne 26. 11. ob 13.30 uri

»DESETI BRAT«

opera, ki jo je zložil slovenski skladatelj Mirko Polič.

Zur nationalen Hetze

In der Ausgabe vom 28. Oktober der „Kleinen Zeitung“ wurde unter obiger Überschrift ein „Leserbrief“ veröffentlicht, in dem ein „Pfarrkind“ zu einem in unserem Blatte erschienenen Bericht über einen vom Katholischen Bildungswerk in St. Margarethen bei Völkermarkt veranstalteten Vortrag mit Lichtbildern über den Jubiläumsfestzug vom 10. Oktober Stellung nimmt. U. a. wird ausgeführt:

„Das Organ der christlichen Slowenen, die „Nas tednik-Kronika“ fühlte sich verpflichtet, unter dem Titel „Ist denn so etwas notwendig“ in ihrer Ausgabe vom 19. Oktober 1961 festzustellen, daß der Inhalt des Vortrages „betrübt“ habe. Dem „Katholischen Bildungswerk“ wird „Sündhaftigkeit“ vorgeworfen und ihm geraten die „nationale Hetze“ anderen zu überlassen.“

In Wirklichkeit haben wir aber berichtet, daß der Inhalt des besagten Vortrages als eine Veranstaltung des Katholischen Bildungswerkes veröffentlicht war. Daraus kann aber kein Vorwurf der „Sündhaftigkeit“ abgeleitet werden.

Unser Bericht bezog sich nicht auf die Vorträge über das Abstimmungsjubiläum, die übrigens in unserem Blatte nie beanstandet wurden, sondern lediglich auf den Inhalt des Vortrages in St. Margarethen. Soweit könnte man den Vorfall einer unzureichenden Kenntnis der slowenischen Sprache seitens des Verfassers des Leserbriefes zuschreiben.

In der Folge wird jedoch in der „Kleinen Zeitung“ weiter behauptet, daß der Vortragende „keinen Menschen, der sich zu Kärnten bekennt verletzen konnte.“ Zugleich wird aber das Organ der christlichen Slowenen aufgefordert „endlich ein klares und eindeutiges Bekenntnis zu Österreich abzulegen“. Das ist an und für sich schon eine schmerzliche Verletzung und ein schwerwiegender Vorwurf. Niemand kann aber von uns verlangen, darüber mit einem anonymen „Pfarrkind“ Diskussion zu führen.

Dies gilt auch für die „Volkszeitung“ und ihr „Pfarrkind“.

VOLILNI RESULTATI PO OKRAJH

OKRAJ	Volilni upravičenci	Oddani glasovi	Veljavni	Kärntner Bauernbund	Freiheitl. Bauernsch.	Arbeitsb. Bund	Slovenska lista 1961	Slovenska lista 1956
Kötischach	1 423	1 196	1 140	812	202	121	5	
Šmohor	1 702	1 500	1 408	612	342	424	30	
Feldkirchen	2 123	1 801	1 673	819	562	272	20	
Celovec	5 279	4 347	4 083	2 300	453	889	441	465
Spittal	5 392	4 049	3 857	2 248	983	395	31	
Winklern	1 082	783	729	589	70	66	4	
Beljak	5 884	4 859	4 610	1 852	1 063	1 311	384	373
St. Veit	4 129	3 458	3 258	1 659	1 225	348	26	
Velikovec	5 494	4 541	4 229	2 125	370	905	829	728
Wolfsberg	5 438	4 318	4 073	2 587	735	710	41	
Skupaj	37.947	30.852	29.060	15.603	6.005	5.641	1.811	1.581
Skupaj 1956				14.939	4.804	4.376		

Politični teden

Po svetu . . .

Nova ognjišča krize — stare metode

V zadnjih mesecih smo se že skoroda navadili na »berlinsko krizo«, ki je postala kronična, to je vedno boleča, a nikdar tako boleča, da bi spravila oba orjaka, ki jo občutita oba kot trn v peti, do nepremišljenih dejanj. V zadnjih tednih, ko se »kitajski zid«, ki so ga nemški hlapci Sovjetov dvignili po sredi skozi mesto, suši, izgublja berlinska kriza na svoji akutnosti in to povsem razumljivo: Sovjetom je uspelo zapreti to okno iz komunistične ječe na Zahod, skozi katero je v povojnih letih ušlo na milijone Nemcev, predvsem mladine, tako da je komunistični Vzhodni Nemčiji grozila »izkrvavitev«. Na drugi strani pa je Zapadna Nemčija, za katero je bivša nemška prestolnica bila še zadnji ostanek nemške edinosti in stavila vanj upanje kot izhodišče novega nemškega zdinjenja, delitev mesta prenesla brez večjih pretresljajev, čeprav ni moč zanikati, da je razočaranje med Nemci veliko.

Hruščev je (ob tistem zapadnem pristan-ku) svoj glavni cilj dosegel, po drugi strani pa sam kaj več ni mogel upati. Iz zapadnega dela Berlina namreč Združenih držav, Francije in Velike Britanije ne bi mogel izrinuti brez vojne. Ako bi pa to začel, bi pa gotovo kratko potegnil. Vprav v zadnjih dneh se je ugotovilo, da sta oba svetovna orjaka, Združene države in Sovjetska zveza sicer ranljiva, toda v celoti je premoč Združenih držav glede atomskega orožja pa tudi »transportnih sredstev«, namreč letal in raket, taka, da Sovjetom nujno odsvetuje sleherno nepremišljeno avanturo. Izkazalo se je, da imajo Sovjeti sicer tehnološko prednost glede raket na dolge proge in so zaradi tega v naskoku pred Amerikanci glede vsemirskih poletov, toda vsemirje je neizmerno in vprašanje kaj naj ljudje gori iščemo, še vedno ni pojasnjeno. Kar se pa tiče učinkovitih orožij za vojno na naši Zemlji, pa so praktični Amerikanci ves čas skrbno pazili, da svojo premoč ohranijo. Prav zato so ob grožnjah Hruščeva s 100-megatonskimi bombami in medcelinskimi raketami ohranili mirno kri. Kennedy je hladnokrvno izjavil, da zaenkrat Združene države nimajo potrebe po obnovitvi atomskih poskusov v zraku, da pa bodo to storile šele, ko bodo ameriški strokovnjaki preučili rezultate dosedanjih sovjetskih eksplozij in ugotovili, kaj so Sovjeti s temi poskusi novega dosegle.

Hladni zimski čas je pa tudi pripomogel svoje, da se je razburjenje poglobilo. Vendar bi pa bilo zgrešeno, vdajati se lahкотnemu zadovoljstvu, kajti nobeden izmed glavnih problemov svetovne politike ni bil rešen in noben vzrok nemira odstranjen.

Adenauer pri Kennedyju

Na Zapadu je najpomembnejše potovanje zapadnonemškega kanclerja Adenauera v Združene države, da se predstavi s svojo četrti vlado, ki jo je kljub delnemu nazadovanju pri zadnjih volitvah vztrajni in žilavi 86-letni kancler na koncu vendarle sestavil tako, kot je on hotel. Je dobro, da je ostal pri vladnem krmilu, kajti splošno je mnenje, da je kljub svoji samovoljnosti »stari mož ob Renu« še vedno boljši kot kdorkoli, ki utegne priti za njim. Je namreč prepričan nasprotnik nacizma, ki ga je skušal na lastni koži.

Washingtonski razgovori med Adenauerjem in Kennedyjem bodo začrtali skupno taktiko glede pogajanj s Sovjetsko zvezo o položaju Berlina. Vse kaže, da bodo skušali to vprašanje, ki je s samolastnimi sovjetskimi ukrepi itak bilo v bistvu že na novo »urejeno« tudi formalno nekako urediti.

Sovjetska zveza je menda že tudi uvidela, da pri Berlinu ne more več doseči, ako noče riskirati resnega spopada z Zapadom, zato se je raje obrnila drugam, na malo, neoboroženo in nevtrarno Finsko, ki jo je premagala v vojni in ji vsilila »priateljstvo pogodbo«. Pred dobrimi tremi tedni ji je poslala prvo noto, v kateri jo »kot prijateljica in soseda« obvešča, da ji grozi nevarnost s strani Zapadne Nemčije, ter se ponudila, da jo »zaščiti«. Finci so padli iz oblakov, kajti trenutno Zapadna Nemčija ne more nikogar ogroziti, saj nima ne atomskih bomb in ne raket.

Večina političnih opazovalcev meni, da sovjetski maneuver proti Finski zasleduje

dva cilja: s političnim pritiskom in grožnjami spraviti komuniste, ki tvorijo le neznatno manjšino, zopet v vlado in tako pripraviti teren za morebitni državni udar po vzorcu Čehoslovaške, po drugi strani pa ostrašiti nordijske države (Dansko in Norveško), ki tvorijo severno krilo Atlantskega pakta. Tega hoče Moskva oslabiti, vendar se ga direktno ne more lotiti. Zelo hladni sprejem, ki ga je doživel zapadnonemški obrambni minister Strauss pri svojem obisku na Norveškem, kaže, da je vsaj v tem pogledu sovjetska nakana uspeša.

Kekkonen pri Hruščevu

Finski ministrski predsednik Kekkonen je odpotoval v Sovjetsko zvezo, da se poda tako rekoč v medvedov brlog in mrcino kako potolaži. Moral je daleč potovati, kajti tik pred Kekkonenovim prihodom se je Hruščev podal na potovanje v Sibirijo, Kekkonen pa je moral seveda za njim. Sovjetska poteza proti Finski zopet razgalja pravi obraz sovjetske politike in vrednost nevtralnosti, ki je ne štiti geografska lega ali pa zadostna vojaška sila in je zbudila presenečenje po vsem svetu. Toda po zgrajanju zaradi sovjetskih atomskih eksplozij je sočustvovanje svobodnega sveta s Finsko prava malenkost. Komunisti so s svojimi stalnimi in doslednimi nesramnostmi svet navadili na to, da jih jemlje kot nekaj samo po sebi razumljivega, če že ne skorajda dovoljenega.

Nevtralisti v škripcih nevtralizma

Svoje skrbi pa imajo tudi države med obema blokoma, ki se same označujejo kot nevtralistke. Minuli teden je najuglednejši nevtralist in najbrž edini resnični nevtralec med njimi, indijski predsednik Nehru, obiskal Washington. Glavna točka njegovih razgovorov je bila gospodarska

pomoč Zapada Indiji pri njenih daleko-sežnih reformah za razvoj gospodarstva, ki bi naj prebivalstvu te preobljubene in siromašne države prinesle človeka dostojni življenjski standard. Obenem sta oba državnik razmotrivala tudi položaj, ki je nastal po zadnjih sovjetskih atomskih poskusih, ki so znova sprožili nebrzdano atomsko tekmo med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami. Izgleda, da ameriška pomoč Indiji ni v nevarnosti, kajti indijski politik je bil tako moder, da je imel razumevanje ne le za sovjetsko, ampak tudi za ameriško stališče in je med vsem brez dvoma najbolj iskren demokrat. To mu Amerikanci tudi priznajo. Pač pa so razočarani nad nekaterimi drugimi nevtralisti, posebno nad jugoslovanskim maršalom Titom, ki je sicer rad sprejemal ameriško pomoč, še rajši pa kritiziral ameriško politiko, dočim je do Sovjetov imel toliko večje obzire. V tem je našel vnete posnemalce v egiptovskem diktatorju Nasserju in črnem diktatorju Nkrumahu v Ghanu. Prejšnji predsednik Eisenhower je na napade iz vrst nevtralistov odgovarjal z vedno večjimi darovi. Ti pa niso bili nikoli zadosti veliki, da bi pripravili te nevtraliste do spremembe mišljenja. Kennedy pa je odredil »revizijo« ali temeljiti pregled celotnega vprašanja gospodarske pomoči »sovražnim« nevtralcem. Menda je o tem Kennedy kaj več zaupal Nehruju, zato je maršal Tito poletel v Kairo, kjer se je Nehru ustavil spotoma domov. Bil je improviziran »vrhunski sestanek«, toda ni dvignil mnogo prahu v svetu. Kdo se zanima za tiste, ki nič nimajo? Poročila iz Kaira govore sicer, da so pomoči potrebni sklenili, da bodo drug drugemu pomagali, a vprašanje je — s čim. Njihov položaj glede ameriške pomoči sicer ni brezupen, toda eno je gotovo, v svojem obnašanju do Amerike se bodo morali poboljšati, posebno ker Hruščev tudi ni voljan, da bi jih za njihovo preteklo »razumevanje« poplačal v denarju ali blagu.

. . . in pri nas v Avstriji

Blagostanje ni več tako gotovo

Minuli teden je finančni minister dr. Klaus po zaključeni vroči proračunski bitki za državno gospodarstvo v letu 1962 smatral za potrebno, da po seriji odločilnih »Ne« nekoliko potolaži tiste, ki so pri delitvi proračunske torte dobili bolj tenke kosce, in jim obljubil kaj več v letu 1963. Med panogami, ki so bile prekratko pristržene v letu 1962 omenja finančni minister obrambo civilnega prebivalstva, pospeševanje znanosti in umetnosti, urejevanje hudournikov ter prispevek zveze za občinske izdatke. Prekratko je prišla tudi vojaščina, glede katere je dejal, da jo je primerjati avtomobilu, v katerega smo nalili samo toliko bencina, da more voziti samo z nizkim plinom »Standgas«. Do tu sem vse lepo in prav, toda od kod bo minister, ki je v isti sapi obljubil tudi znižanje davkov, denar jemal, kajti povečanje izdatkov za te vsekakor hvalovredne namene predpostavlja povečanje državnih dohodkov, ki pa prihaja ponavadi — iz davkov? Napovedal je tudi načela, po katerih se bo ravnal proračun za leto 1963. Bil bi naj ustrezen državnim interesom ter s tem nehoti priznal, da proračun za leto 1962 temu vrhovnemu načelu ne ustreza. Ustreza namreč samo »ohranitvi vrednosti denarja« in to je seveda pre malo.

Komunisti so se že zganili

Pa pojavlja se tudi vprašanje, ali bo s proračunom za leto 1962 moč ohraniti vrednost denarja, kajti draginja nenehno raste. Prvi, ki so to zadevo, ki je vsem tištim, ki morajo živeti od lastnega dela, dobro znana, bili sprožili komunisti in jo izrabili v politično strankarske namene, to je za predvolilno kampanjo za državnozbornice volitve v prihodnjem letu. Dvig cen v dobi gospodarske konjunktore je nekaj zelo običajnega. Vzemirljivo pa je, da ce ne rastejo celo sedaj v zimskih mesecih, ko se gospodarsko nihanje ponavadi nekoliko pomiri. Nahajamo se v dobi gospodarskega mrtvila (recesije), o kateri je samo upati, da bo časna. Število brezposelnih se je znatno povečalo, ker hodijo sezonski delavci »štemplate« (med njimi se mnogi pripeljejo z lastnim avtomobilom), pojavljajo se pa znaki globlje krize v osnovnih panogah gospodarske proizvodnje. V minulih tednih sta dve največji avstrijski železarski podjetji, »Alpine« in »VOEST«, morali ugasniti po eno izmed svojih visokih peči, da tako znižata proizvodnjo jekla, čigar povpraševanje na svetovnem in domačem

trgu pada. Torej za premogom tudi jeklo v težavah. Gospodarski krogi, posebno pa voditelji avstrijskih podzavljanih podjetij zatrjujejo, da je to mrtvilo samo začasno, toda bodočnost bo šele pokazala, ali imajo res prav. V marsikom se je zganila mučna skrb, da ta vedno dalje trajajoča konjunktura vendarle ni nekaj stalnega in da utegnejo priti slabi časi. Toda to spoznanje je omejeno na le redke »prosvetljence«.

Vprav primer Alpine, ki je šele pred kratkim zgradila ob nemajhnih investicijah nov plavž, sedaj pa je morala enega izmed svojih starih ugasniti, je značilen. Tu se kaže »dalekovidnost« investicijske politike podzavljanih podjetij.

Paritetična komisija, ki ima nalogo, paziti nad cenami in plačami, je odobrila pogajanja za spremembo 50 kolektivnih pogodb. Gre sicer za manjše panoge gospodarstva, ki nimajo odločilnega pomena na celotno ravnotežje cen in plač, zatrjujeta obe stranki, toda ali bo to res?

KULTURNI OBZORNIK:

E. Wucherer v Galeriji 61

Galerija 61 nam to pot predstavlja domačega ali pravilneje udomačenega umetnika, kajti Egon Wucherer je zagledal luč sveta v Velenjah na Spodnjem Štajerskem, šolsko dobo pa preživel na Koroškem, kjer je tudi poklicno zaposlen kot profesor. Razstavlja 30 lesorezov, v veliki večini barvnih, ki jih je bil ustvaril v zadnjih mesecih. Za primerjavo je dodal še nekaj črno-belih listov iz svoje prejšnje stvariteljske dobe.

Wucherer je koroškemu občinstvu znan iz svojih razstav v Umetniškem domu, kjer je razstavljal akvarele in olja. Razstava v Galeriji 61 pa kaže umetnika v novi luči. Kolektivne razstave le pre-pogosto ustvarijo v gledalcu vtis nizevalice, podobno kot zbujajo večje število ljudi, natrpanih v en sam prostor, vtis brezoblične množice. Na kolektivnih razstavah se razstavljalci takorekoč med seboj nevtralizirajo, v kolikor že itak niso sami po sebi na ravni brezosebnega povprečja. Zato more šele osebnost razstavljalca umetnika v bolj individualni luči, ali pa ga tudi neusmiljeno razkrinkati.

Wuchererjeve slike, razstavljene v Galeriji 61, so nove po tehniki, ki jo uporablja, namreč barvnem lesorezu, ki je zadnja leta v mednarodnem umetniškem ustvarjanju kot zadnji, a vendarle enakopravni člen v zaporedju umetniških izraznih sredstev prišel do polne veljave, predvsem tudi zaradi posebne pažnje, ki mu jo posvečajo velike galerije. O tem priča vrsta velikih razstav v glavnih umetnostnih središčih sveta, od Pariza do Sao Paula, pa do sosednje Ljubljane, ki si je s svojo grafično bienalo znala ustvariti vodilno mesto v mednarodnem umetnostnem življenju. V oblikov-

SLOVENC

doma in po svetu

Profesor dr. Petjak umrl

V Ljubljani je pred kratkim v starosti 95 let umrl dr. Gregorij Petjak, častni kanonik, bisero-mašnik, dolgoletni gimnazijski katehet, pisatelj več nabožnih knjig, prevajalec sv. pisma in drugih liturgičnih obredov, marljiv organizator katoliškega tiska ter dolgotrajni ravnatelj »Ljudske kuhinje« v Ljubljani. Pokopal ga je sam ljubljanski škof msgr. Vovk ob navzočnosti več tisoč ljudi. Na pogrebni maši pa je vse ljudstvo zapelo »Usmiljeni Jezus«, za katero je bil pokojnik zložil besedilo.

Po rodu kmečki sin iz Hinj v Suhi Krajini, gotovo najbolj revnem delu Slovenije, je po dovršeni gimnaziji odšel študirat bogoslovje v Innsbruck. Ondotna bogoslovna fakulteta je slovela kot najboljša v vsej tedanji habsburški monarhiji. Generacije slovenskih študentov so se uvajale v načela in zapovedi katoliške vere po Petjakovih učbenikih za verouk v 6. in 7. razredih gimnazij. Bila sta to prva tovrstna učbenika v slovenščini. Ko so mu katehetje na nekem sestanku očitali, da je njegov učbenik »Dogmatika« nekoliko pretežak, je odgovoril: »Tako mora biti, saj ga nisem pisal za ljudsko šolo. Dijaki morajo vedeti, da je bogoslovje znanost in ne pravljica!« Spisal je tudi molitvenik »Večno življenje«, ki je po prvi izdaji leta 1905 doživel še 17 ponatisov. Bil je poliglota, znal je baže 27 jezikov. Sv. pismo ni prevajal iz latinskega prevoda, temveč iz grškega originala. Bil je vnet apostol katoliškega tiska. Kot dolgoletni član odbora in predsednik Katoliškega tiskovnega društva je tudi mnogo storil za razmah katoliškega časopisa na Slovenskem. To društvo je zgradilo v Ljubljani veliko in moderno tiskarno ter izdajalo več časopisov, med njimi dva dnevnika »Slovenec« in »Slovenski dom«, več tednikov, revij in na desetisoče knjig.

Bil je vseskozi mož načel, ki se jih je dosledno držal, obenem pa tudi globoko socialno čuteč in srčno dober človek. V Ljubljani je ustanovil »Ljudsko kuhinjo«, v kateri je v prvi vrsti študentom nudil poceni, skromno, a zdravo in tečno hrano. Tako je marsikomu pripomogel, da je doštudiral univerzo in si tudi ohranil zdravje. Večkrat je prihajal nenapovedan v kuhinjo ter pokušal hrano ali je dobra. Pogledal je tudi v jedilnico, ali so porcije zadostne. Takrat je vse utihnilo. Pisec teh vrstic ima še iz svojih študentskih let v spominu suha črnolasega moža, blede lica asketskih potez, ki je vedno hodil v črni obleki, z odločnim, vojaškim korakom. Vse se ga je balo, a ga tudi spoštovalo. Ob slovesnih prilikah si je nadel cilinder in vsem nam se je zdel še bolj dostojanstven.

Njegovi gimnazijski učenci so pravili, da je kot katehet bil zelo strog. Nekoč jim je svojo strogost tako razložil: »Oznanjam vam Kristusa, pred katerim se ponižam tudi sam vsak večer. Sicer si ne upam iti počivati«. Po trudopolnem dnevu življenja je mogel sedaj mirno oditi k večnemu počitku in po zasluženem plačilo h Kristusu.

Franoske nagrade slovenskim slikarjem

Na mednarodni slikarski razstavi v Parizu, na kateri so sodelovali mladi umetniki iz 50 držav, so prejeli nagrado v obliki večmesečne štipendije za umetnostno izpopolnjevanje v Parizu tudi trije umetniki iz Jugoslavije, med katerimi sta bila dva Slovenci, slikarja Marko Šušteršič in Janez Bernik.

nem pogledu torej Wuchererjeva nova umetnost predstavlja priključek Koroške na sodobno mednarodno umetniško dogajanje, ki ga v Celovcu predstavlja vprav Galerija 61 z razstavami mednarodno priznanih sodobnih grafikov, kot so Spacal, Debenjak, Lapinski, Sugai. Ta galerija je v kratkem času obstoja postala nekaj celovški umetnostni salon (in tudi družabni — kar pa ni tako pomembno!), v najboljšem pomenu besede.

Pa da se povrнем k Wuchererju. Razstavljene liste moramo razumeti šele kot začetek na poti, ki jo je umetnik ubral. Mnenju, da gre za »abstraktno« slikarstvo, se ne bi priključili, kajti kljub »oddaljevanju« od zunanjih oblik predmeta se v teh lesorezih — bolj kot v njegovih akvarelih in oljih — odraža prisotnost predmetnega sveta, pa naj gre za »Veliki list«, za »Pokrajino s tremi gorovji« ali pa za »Zirafu«, ki bi jih označili kot morda najbolj zanimive umetnikove ustvaritve z individualno noto. Morda je to pripisati vprav uporabi leesa, tega pristnega naravnega materiala, ki kot izrazno sredstvo sicer pušča razmah fantaziji, obenem s svojim odporom, ki ga nudi pri obdelavi, veče nase ustvarjalca in ga — skorajda podzvestno — kliče nazaj v realni svet. Za sedaj Wucherer še ni rešil vseh tehničnih problemov tega izraznega načina, toda že na razstavljenih listih je videti, da si umetnik preko stvarnega sveta utira pot k »temu, kar je za stvarmi«, to je v neskončni, čudoviti duhovni svet, ki je za človeka, kot biče različno od živali, prav tako resničen, ali morda še celo resničnejši, kot vidno stvarstvo. In vprav v tem je vrednost Wuchererjevega prizadevanja, ki ga preveča vseskozi prepričljiva iskrenost.

V Čilu — deželi naravnih lepot in grozot

(Koroškim bralcem popisuje popotne vtise g. Vinko Zaletel)

Kjer so vulkani, tam so tudi vroči vrelci, toplice. Zato je teh v Čilu zelo veliko. Pa so večinoma neizrabljeni. Če bi bili pri nas, bi bilo polno zdravilišč, hotelov in letovišč, tam pa tujski promet še ni dovolj razvit in vse je tako strašno daleč, da so brez praktičnega pomena. Tudi v Moharjevi fari so toplice in zdravilišča, pa so odprta le poleti.

Kjer so vulkani, pa so radi tudi potresi. Zato je Čile dežela ne le naravnih lepot, ampak tudi naravnih grozot. Potresi so v Čilu nekaj vsakdanjega in takoj drugi dan, ko sem bil v Curacautinu, sem ga tudi doživel. Malo se je streslo, nekaj sekund, pa je bilo konec. Toda grozot velikega potresa pred dvema leti ni mogoče popisati. Najhuje so bili prizadeti bolj južni kraji, kamor bom še potoval. V Curacautinu ni napravil prevelike škode, v cerkvi in župnišču je že ležalo vse po tleh, toda stavbe se niso zrušile. Pismo, ki ga je tedaj g. Mohar meni pisal o potresu, je bilo objavljeno v »Našem Tedniku« in na to poročilo je preč. g. župnik Edvard Turner takoj poslal svojemu nekdanjemu kaplanu Moharju majhen dar, kar je zelo lepo od njega. Tega pa noben misijon ne bi mogel doseči, kar je dosegel potres: ljudje so drveli k spovedi in k sv. maši in molili, molili...

Večjo škodo je napravil potres v fari Puren, kjer je župnik preč. g. France Kupljenik, ki je po vojski bil kaplan na Krčanjah. Seveda je ta prišel s svojim jeepom 150 km daleč semkaj na obisk, da smo se stari prijatelji pomenili in obujali spomine. Pravzaprav 150 km ni veliko, toda po tistih cestah, ne, po razdejanih poteh in v takem vremenu je pa veličanska razdalja. Pripovedoval je, da nihče ne more verjeti, kdor ni doživel, kako je zemlja valovala kot bi bila iz gumija ali lepenke. Njemu je potres porušil kapelo na podružnici in sedaj gradi novo. Po potresu je vozil s svojim avtom komisijo, ki je ocenjevala škodo. G. Kupljenik je sploh pri vseh komisijah tam okrog, pa naj gre za ceste, vodovod, hiše in drugo. Je kot nekak kmečki župan, ki se na vse spozna in ga zelo cenijo. Tudi sam ima »hauzengo« in mi je od svojega umnega gospodarjenja prinesel okusne, na zraku posušene klobase. Predvsem pa je seveda dober dušni pastir. Če ga hoče kdo razveseliti, naj mu pošlje kaj denarja za novo kapelo. Morda bo pa čez leto ali dve sam prišel na Koroško in nam bo kazal zanimive slike svojih vernikov-Indijancev in pripovedoval o mnogih doživljajih, in bo tedaj rad sprejel šilinge.

Le nekaj ni bilo lepo v Curacautinu: vreme. Presneti dež in veter! Ko sva se v petek z g. Moharjem peljala domov, zasneženi ognjeniki žareli v rdečici zahajajočega sonca in menila sva se, da greva drugič dan k podnožju Llaime. V soboto pa je deževalo, vmes nekaj časa snežilo. V nedeljo je ves dan lilo kot iz škafa in mrzel veter je bril, da je bilo joj. V ponedeljek je bilo toliko boljše, da smo z avtom napravili izlet

na podružnico. V torek pa zočet dež kot bi bil vesoljni potop. Prav v torek pa smo morali vsi odpotovati, ker je bila konferenca duhovnikov na škofiji v Temuco, jaz pa sem moral tudi naprej proti jugu.

Ubogi šoferji, ubogi g. Mohar! Cesto, od dežja razmehčano, so veliki tovornjaki strašno zdelali (ker je glavna cesta zaprta, morajo po tej). Komaj smo prelezli jame. Potoki, mostovi, kanali, vse preplavljeno in zato na mnogih krajih tudi cesta. Vmes je prišel še defekt »počen«, ostro kamenje je prebilo gumo. In v tistem naliivu je bilo treba premenjati kolo! Na nekem mestu

smo že obupali, tako visoko je bila cesta preplavljena. Ali bi ali ne bi? Kaj, če pride voda v motor? Ga lahko raznese ali pa nastane druga nepopravljiva škoda. Čakali smo, da je šel čez vodo velik tovornjak da smo videli, kako globoka je voda. Končno je g. Mohar riskiral in hvala Bogu, srečno smo prišli čez. Chawrolet je namreč zelo visok in močan, je kot ustvarjen za take ceste, kjer jaz s svojim VW seveda ne bi nič opravil. S precejšnjo zamudo smo prišli v Temuco, oni h konferenci, jaz pa k slovenski družini Zele.

Je nekaj čudnega; v severnem Čilu po več let ni dežja, to je dežela, ki ima na vsem svetu najmanj padavin, tukaj pa je dež nekaj vsakdanjega, le poleti je lepo. No, utočil pa nisem. Vidite pa, da potovanje ni le sama prijetnost!

(Dalje)

Obisk na Južnem Tirolskem

Južna Tirolska je v zadnjih letih postala radi neurejenega manjšinskega vprašanja znana širom sveta. V tej res lepi pokrajini divja zelo huda narodnostna borba med prebivalstvom nemške govornice, ki je naseljena v tej pokrajini že stoletja, in med Italijani, ki so si po prvi svetovni vojni pridobili to pokrajino. Ondi so nato zgradili veliko število elektrarn, ki oskrbujejo s tokom skoro vso Italijo.

Prebivalstvo te pokrajine, dokler je bilo pod Avstrijo, je bilo v veliki večini nemške narodnosti. Odkar pa so jo dobili Italijani, so pričeli sem naseljevati svoje ljudi, tako da so marsikje, posebno v mestih in industrijskih krajih že Nemci v manjšini. Nemce to seveda boli in so pričeli borbo za popolno avtonomijo, s katero upajo ustaviti nadaljnje nazadovanje nemško govorečega prebivalstva.

To krasno pokrajino sem imel prvič priliko videti leta 1916, v prvi svetovni vojni. Dobro se še spominjam, da so takrat celo na obeh straneh Trienta, po dolinah na vse strani še precej nemško govorili. Ko smo korakali na fronto pri Asiago meseca maja, se nismo mogli načuditi izrednim naravnim krasotam, visokih skalnatih pečnam, s katerih so se vsepovsod vili vitki slapovi, in visokim snežnim goram v ozadju. V srebrni mesečini so nam iz cvetočih grmov in trt vse noči žgoleli slavčki svoje krasne svatovske pesmi, iz navpičnih skalnih višin pa so se že ob prvi jutranji zarji oglašali divji petelini in ruševci. Vsi smo si bili edini v tem, da je to najlepša pokrajina kar smo jih doslej videli, ter da sem bomo pa še prišli čimprej bo mogoče. Če je kdo od mojih vojnišev tovarišev kasneje to storil, ne vem.

Meni se je ta želja nepričakovano izpolnila šele po 43 letih na sledeči način:

Odkar sem bil od nacistov meseca maja 1941 izseljen iz domovine, nisem vedel, kje je moj nekdanji birmanec Jože Pavlič, ki je takrat študiral v Rimu. Letos poleti sem pa čisto slučajno zvedel od nekega prijatelja, ki je potoval po Južni Tirolski, da je tam govoril z nekim dr. Pavličem, ki je v Kalternu za župnika. Pisal sem pismo na župni urad Kaltern ob Boznu,

če je g. Pavlič Jože tam, da mi sporoče. Čez nekaj dni že dobim pismo od njega, v katerem mi sporoča, da je moje pismo prejel in da mu je pripravo veliko veselje. Sicer ni več v Kalternu, vendar je pismo po precejšnjih ovinkih prišlo za njim v Bozen, kjer je sedaj katehet. Vabi me naj ga čimprej obiščem, ker se s 1. oktobrom prične pouk in potem ne bo več imel časa, da bi mi razkazoval vsemogoče znamenitosti te pokrajine. Zelo vesel sem bil tega vabila in sklenil sem takoj odpotovati. Nekateri so me svarili, da je sedaj tam nevarno potovati, ker stalno čitamo o vsemogočih atentatih na železnice, mostove, elektrarne itd. To je pa moja radovednost še bolj podžgala, in sklenil sem, da takoj odpotujem in se tudi sam pripravim o nasiljih in krivicah, ki se dogajajo nemški manjšini v tej pokrajini, kot iz dneva v dan čitamo v avstrijskih časopisih.

V 14 dneh potovanja po tej pokrajini sem v spremstvu ljudi, ki žive tam že dalj časa, imel priliko kar precej videti in zvedeti o teh spornih zadevah med Nemci in Italijani.

Ravno v noči pred mojim prihodom v Bozen je bil atentat na elektrarno v Boznu, ki je močno zastražena in vso noč razsvetljena z močnimi žarometi. Šla sva na sprehod ob reki Talveri, kjer stoji elektrarna. Na zunaj ni bilo opaziti nikake poškode. V bližnji gostilni, kamor sva stopila na kozarec vina, so nama povedali, da je bilo izvršenih radi tega atentata vspolno aretacij. Prav vsi pametni, mirni ljudje italijanske in nemške narodnosti te atentate obsojajo in pravijo, da bodo radi tega trpeli nedolžni ljudje. V bližnji okolici elektrarne je bilo opaziti malo razburjenja, v mestu pa je bilo vse mirno. Zaradi izredne suše, kakršne ne pomnijo najstarejši ljudje, so vsi sončni robovi s krasnimi vinogradi v nevarnosti, da se posuše. Ogromne črpalke črpajo vodo iz reke v velike višine, da rošijo trto, da se ne posuši. To zmorejo samo bogati lastniki vinogradov, ne pa revni, katerih je že veliko trte popolnoma uničene. To je hud udarec za mnoge, ki imajo iz tega edini

dohodek za življenje. Celotno v tem zahodnem nemškem delu mesta je slišati veliko več govoriti italijanske govornice kot nemške. Prav tako tudi v vseh javnih lokalitih, gostilnah in trgovinah prevladuje italijanščina. Javni napisi in razglašeni na železniški postaji, javnih uradih, cestah, ulicah, pa so povsod dvojezični, v italijanščini in nemščini.

Kot so mi tam povedali, je mesto Bozen štel pred 1. svetovno vojno okrog 17.000 prebivalcev, večinoma nemške narodnosti. Po priključitvi k Italiji pa so Italijani sem pričeli naseljevati svoje ljudi, večinoma iz južnih predelov Italije. Danes pravijo, da šteje Bozen okrog 80.000 prebivalcev, od teh je nekaj nad 17.000 še Nemcev, vsi drugi so Italijani, ki imajo ves novi moderni del mesta južno od reke Talvera popolnoma v rokah. S tem so dobili Italijani mesto, občino z vsemi uradi v svoje roke. Kljub temu, da je Bozen sedež deželne vlade, ki je v rokah Nemcev in da je tudi velika večina podeželskih občin v njihovih rokah, se vsepovsod takoj opazi, da so tu gospodarji Italijani. Dasiravno imajo Nemci vse šolstvo skoro popolnoma v rokah, so vendar primorani v teh šolah učiti tudi italijanščino, ker se brez te nikamor ne pride, najmanj pa v državno službo. Današnje moderne raznarodovalne metode so take, da se je tudi najbolj organizirani in zavedni manjšini težko boriti za obstoj v tuji državi. Tega se Nemci predobro zavedajo, zato zahtevajo popolno avtonomijo, v kateri bi imeli edino rešitev pred nadaljnjim nazadovanjem njihove manjšine. Te pa jim Italijani nočejo dati, ker se bojijo, da bi to pomenilo državo v državi in priključitev k matični državi.

Naslednje dni sem si ogledoval kraje in razmere v pokrajini, ki daleč po svetu slovi po izvrstni vinski kapljici, znani pod imenom »Kalterner«. Tu je v obeh velikih farah: Kaltern in Eppan služboval moj nekdanji birmanec nad 14 let, zato pozna do vseh podrobnosti ne samo kraje, temveč tudi razmere. On mi je razkazoval in razlagal to čudovito lepo pokrajino z vzornimi vrtovi in vinogradi, ki se vrste neprestano ob jezeru do reke Adige v glavni dolini. Velikanska skladišča ob vseh železniških postajah so ravno ta čas polnili s sadjem, katerega imajo tu ob primeri temperaturi spravljene do srede aprila naslednjega leta, ko mine doba pomaranč. Takrat to sadje, ki je najfinejše vrste, postavijo na trg, ter s tem dosežejo njihov največji stalni dohodek v letu. Skladišča so ogromna, v katere vkletijo v posamezne od 2–400 vagonov sadja. Na isti način ravna tudi z grozdljem, katerega oddajo v zadružne ogromne kleti, da ga tam stiskajo v vino in tega posebni strokovnjaki pripravijo za trg. V Kalternu sem se zanimal, če je res to mogoče, da v tej dolini res pridelajo toliko tega vina, da ga prodajajo po vseh okoliških državah. Pa mi neki kmet s nasmehom odvrne: Pod tem imenom se po svetu proda in iztoči vsako leto toliko vina, da ima naše jezero premalo vode za to količino. Na ta (Konec prihodnjič)

FRAN ERJAVEC:

337

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

Seveda pa z ustanovitvijo primorskega gubernija še vedno ni bilo rešeno vprašanje upravne razdelitve celotnega bivšega ilirskega ozemlja. Skoro istočasno je bil namreč tudi hud boj glede pripadnosti bivšega ilirskega dela Hrvaške, ki so ga zahtevali Ognji zopet zase. Baldacci pa se je že dne 29. VIII. izjavil proti taki vrnitvi in podobno se je dne 9. X. izrekla tudi osrednja organizacijska komisija, a dne 22. XII. je razpravljala o tem vprašanju državnopravni oddelek za notranje zadeve pri Državnem svetu. Ta se je zedinil na predlog, da naj ostanejo vse v francoski Iliriji združene pokrajine še nadalje skupaj pod skupnim imenom Ilirija, čeprav bi bila ta razdeljena v več gubernijev, a da naj končna odločitev ne bo izdana, dokler ne bo zaključen dunajski kongres.

Cesar je dne 3. I. 1815 to poročilo odobril ter naročil še grofu Lažanskemu, naj se sporazumno s Saurauom izjavi o vprašanju. Slednji je predlagal, naj bo za bivšo ilirsko Hrvaško ustanovljena posebna kresija v Karlovcu ter s Kranjsko in beljaškim okrožjem vred pridružena primorskemu guberniju. Ožja organizacijska komisija pa s tem iz raznih razlogov ni soglašala, temveč je predlagala, naj se Kranjska in Goriška s karlovško kresijo vred združita v samostojni guberniji pod imenom Ilirija s sedežem v Ljubljani, a beljaško okrožje naj se združi z ostalo Koroško v graškem guberniju.

Na podlagi vseh teh zbranih mnenj in predlogov je potem dne 25. IV. 1815 razpravljala o celotnem vpraša-

nju še državnopravni oddelek Državnega sveta. Poročevalec na seji, državni svetnik Hauer, je bil mnenja, naj se hrvatski del bivše Ilirije ne združi več z Ogrsko in da se tudi Kranjska z beljaškim okrožjem ne prideli graškemu guberniju, a če se že misli vzpostaviti celotnost Koroške, potem naj rajši še celovško kresijo odtrga od Gradca in potem tako združeno Koroško zedinijo s Kranjsko in skupni guberniji, ker bi beljaško okrožje v primeru združitve z Gradcem utrpelo le veliko škodo, dočim bi celovško okrožje z združitvijo z Ljubljano mnogo pridobilo: takega mnenja da ni le tudi Saurau, temveč celo sam štajerski guverner Bissingen²¹. Ta gubernij naj bi pa ne obsegal le vse Koroške in Kranjske, temveč tudi gorško, tržaško, reško in karlovško okrožje in naj bi dobil ime »Ilirsko kraljestvo«, za katero bi lahko ustanovili posebne ilirske stanove. Za ohranitev tega zgodovinskega imena govore tudi politični razlogi, ker bi tvorilo nekako protiutež proti vplivu Rusije in proti zahtevam Madžarov.

Temu Hauerjevemu mnenju se je iz zunanje-političnih razlogov pridružil tudi državni svetnik vitez J. Hudelist (on je bil doma iz Št. Vida ob Glini), le hrvatski del nekdanje Ilirije med Savo in Kolpo naj bi po njegovem vendarle združili zopet s Hrvaško. S Hauerjevimi predlogi so soglašali tudi ostali državni svetniki (Lorenz, baron Schwitzen in Stift), sekcijski načelnik Pflieger ter predsednik minister Wallis. Istočasno so bili vsi člani državnega sveta mnenja, naj beljaškega okrožja in Kranjske nikakor ne združijo z Gradcem, temveč s Primorsko in novim karlovškim okrožjem v

²¹ Bissingen pa je bil že v mesecu marcu 1. 1815 imenovan za guvernerja na Tirolskem, a v Gradcu ga je nasledil grof Kr. Aichold, ki je potem dne 15. XI. 1815 prvič obiskal tudi Celovec, da bi otvoril 2 dni zatem koroški deželni zbor.

skupni ljubljanski gubernij, a tega naj potem združijo še z zadrskim gubernijem (ta je obsegal vso Dalmacijo, vključno Boko Kotorsko) v višjo politično tvorbo pod skupnim imenom Ilirsko kraljestvo (podobno kakor Lombardsko-Beneško kraljestvo). Taka tvorba bi potem tudi Srbe bolj pritegnila izpod ruskega vpliva k Avstriji (takega mnenja je bil tudi Kopitar).

Ta razprava je pa sprožila še dve prezanimivi misli. Baron Schwitzen je namreč trdil, da bi bilo vendarle najbolje Koroško sploh deliti, ker bi malovredni avstrijski papirnati denar, s katerim je preplavljena Spodnja Koroška, pomenjal preveliko breme za Gornjo Koroško, kjer kroži zdravi francoski kovani denar. Še mnogo zanimivejši je bil pa predlog barona Stifta, ki je menil, da bi bilo iz raznih razlogov morda najpametnejše vključiti v ljubljanski gubernij še slovensko štajersko (južno od Drave).

Tako se je torej dne 25. V. 1815 na najvišjem avstrijskem upravnem mestu in iz vrst najodličnejših tedanjih avstrijskih upravnikov prvič v naši zgodovini čisto uradno pojavila misel zedinjene Slovenije, ki bi vključevala vso Koroško in ostali slovenski jug.

Ker člani Državnega sveta niso imeli pojma, kako se bo cesar odločil, zato so pripravili osnutke za njegovo odločitev v vseh inacihah, ki so se pojavile v teku razprave vključno pravkar omenjenega Stiftovega predloga o pridelitvi Spodnje štajerske ljubljanskemu guberniju. Tako je bilo vprašanje bodoče upravne razdelitve naših dežel temeljito preleto in izoblikovano na vseh najvišjih mestih.

(Dalje prihodnjič)

ŠTEBEN PRI GLOBASNICI

(Nesreča ne počiva)

Poročil o vsakdanjih nesrečah smo že kar vajeni. Pred kratkim sta se težko ponesrečila pri Čepičah L. Kogoj in G. Klemen, ko sta se srečala na svojih motornih vozilih z dela domov. Oba še razmeroma mlada sta z zdravniško pomočjo nezgodo dokaj srečno prestala in se nahajata na potu k okrevanju. Nov in nenavaden slučaj smrtno nesreče pa se je pripetil pri nas v nedeljo, 12. nov. ponoči. Ko se je 48-letni Franc Butej, pd. Dobrovnik v Štebnu v temi vračal domov, je verjetno zdrknil — kako in kje, ne ve nihče — v globaški potok, ki se je zaradi večurnega dežja spremenil v deroč hudournik, in v njegovih valovih utonil. Čeprav so ga pričeli iskati že ponoči — so ga našli mrtvega z zevajočo rano na glavi šele jutraj, skoraj 8 kilometre izven Štebna. Rajni zapuščena žena in 5 otrok. Ena hčerka je bila ta dan ravno na potovanju v Švico, kjer naj bi nastopila službo. Tragičen pa je ta slučaj še posebno radi tega, ker je bil pokojni Dobrovnik zaposlen že leta pri skupini, ki je pod vodstvom strpinskega Čudeja urejevala širom Koroške hudournike. Žalujoci družini naše iskreno sožalje!

BLAČE V ZILJSKI DOLINI

(Otvoritev prenovljene cerkve)

Že dobrih sedem mesecev smo imeli bogoslužje v Marijini cerkvi v Grabnu. Farna cerkev pa je čakala pusta in prazna na prenovljenje in večkrat je kdo vprašal: »Kdaj pa bo farna cerkev gotova?« Najprej je bilo težko za sredstva, potem pa še za delavce-strokovnjake. Oboje smo le dosegli z molitvami in žrtvami. Tako se je začelo nujno potrebno delo v notranjščini cerkve. Vreme je bilo ugodno, da se je dobro sušilo, ko so zidarji in slikarji pleskali stene in strop. Tudi električarji so morali priti, da so na novo inštalirali cerkveno razsvetljavo. Vse je šlo gladko po načrtu. Slednjič smo dobili še krasno restavrirani in pozlačeni tabernakelj, ki je bistveni del oltarja in daje Jezusu v najsvetejšem zakramentu skromno bivališče.

12. novembra obhajamo vsakoletno celodnevno čiščenje presvetega Rešnjega Telesa. Letos je bilo še prav posebno slovesno, ko so v naše veliko veselje prišli mil. g. kanonik A. Zechner iz Celovca in nam blagoslovili in otvorili za bogoslužje prenovljeno farno cerkev. V imenu prevz. nadpastirja so se zahvalili vsem faranom, ki so pomagali in prispevali z darovi. Na tem mestu se jim zahvaljujemo za lepe pridige, ki so gotovo našle pot v srca vseh vernikov. Naš sklep in naše geslo naj bo: »Vse v večjo čast božjo! Presveto Srce Jezusovo, kraljuj v naši farni cerkvi!«

ŠT. ŠTEFAN V ZILJSKI DOLINI

(Nova ograja)

Na dan vseh svetih se zbirajo po vseh pokopališčih ljudje in se spominjajo svojih dragih rajnih. Pri nas je bilo letos še nekaj posebnega, ko je dobilo pokopališče novo ograjo. Vsi farani so s svojimi prispevki za grobišča pripomogli, da je bila postavljena solidna, močna železna ograja, katero nameravamo pozneje še olepšati z živo mejo. Želimo in upamo, da se bodo vsi farani prizadevali za snago in red na božji njivi.

Dan pred praznikom Kristusa Kralja smo imeli letno, celodnevno čiščenje. Imeli smo šest svetih maš in lepo število vernikov je pristopilo k svetim zakramentom. Častni dan fare smo zaključili z večerno sveto mašo in zahvalno pesmijo.

BELA — JEZERSKI VRH

(† Bricljev oče)

V Bricelnovo družino je legla velika žalost. Pred komaj dvema mesecema smo spremili na zadnji poti Johana Janša, delavca — trpina, ki je po dolgi mučni boleznini doživel za pljučnim rakom. V nedeljo, dne 5. nov. pa se je raznesla žalostna in pretresljiva vest, da je umrl v bolnici v Celovcu nenadne smrti družinski oče France Britzl, državni cestar v pokoju. Poopnenje srčnih žil in srčna kap sta strli tega močnega moža. Rajni je bil še poln načrtov, zidal si je marljivo in vestno lastno hišico. Ni je dodelal, nepričakovano mu je smrt pretrgala nit življenja. Rajni je bil 40 let državni cestar na zelo težavi cesti ob meji. Bil je tudi 30 let vremenški poročevalec.

Rajni Bricej je bil skrben in dober oče svoji številni družini, dober in prijazen do sosedov ter je povsod zelo rad pomagal. Težko ga bomo pogrešali. Kako je bil pri-

Pri nas na Koroškem

ljubljen in spoštovan, je pokazal njegov pogreb. Bricelnovi družini pa izrekamo globoko sožalje. Naj si pokojnik sedaj odpočije pri Dev. Mariji v Tinju od svojega trudapolnega dela! Blag mu spomin!

SKOFICE

(Slovo zdravnika)

Čeprav nam ni ravno v veselje, moramo vendar poročati, da nas je po štirih letih delovanja med nami zapustil splošno priljubljeni zdravnik dr. Albin Tuschek. Po rodu sicer Nemec si je po poroki ustvaril most do našega ljudstva. Bil je značilen, vreden, dosleden mož, ki se je zavedal svoje odgovornosti, in ravno zaradi tega so mu nekateri sonarodnjaki delali težave. Od gospoda doktorja smo zvedeli, da so bile tachinosis, peccuniosis in tako zvana peccatosis: 5-6 — ne vem, ali smo te latinske izraze prav napisali —, tiste časovne bolezni, za katere ni imel zdravila. Želimo mu na novem službenem mestu še več uspeha. Pri nas ga bomo pogrešali. V trajnem spominu pa ga bomo ohranili po freski na cerkvi, Marijini kroni. Trajen spomin si je zapisal zlasti v srcih revnih in onih bolnikov, katerim je pripomogel do ozdravljenja.

SELE

(Novo lice vasi)

Ko so zadnjo nedeljo ljudje prihajali k božji službi, so na sejmišču začudenj obostali. Odprl se jim je nov pogled na staro cerkev. Kar nekam veličastnejša se jim je zdela in zvonik je izgledal kot da je višji kot prej. Vse to zaradi tega, ker pogleda na cerkev ne ovira več visoka streha prejšnje mežnarje.

Ta stavba je zginila s površja. Ni bila malenkost, podreti jo. V njej je bilo ogromno lesa in pri podiranju je bilo treba previdnosti in spretnosti, da tramovje ne pade na bližnjo streho nove cerkve. A vrl fant je in možje so s prostovoljnim delom pod večjim vodstvom mladega Kacmuna vse lepo opravili brez vsake najmanjše neizgovoda. Požrtvovalno so delali, zadnji petek celo v večernih urah ob luninem svitu in električni razsvetljavi. Niso odnehali, dokler vse tramovje ni ležalo zloženo na sejmišču in pripravljen na odvoz. Vsa čast in hvala jim!

Zidovje podreti pa je bilo lahko. To delo je opravil v soboto stroj goseničar stavbnega podjetnika Sztribernya. Izravnal je tudi ves prostor pred novo cerkvijo v lep trg. Središče vasi je dobilo novo prikupno lice. Če ne verjamete, pridite pogledat!

RUTE PRI ŽELINJAH

(† Neža Jamnik)

Naše sončne Rute so zajokale, ko smo v četrtek, dne 16. novembra t. l., spremili k zadnjemu počitku na želinjsko pokopališče blago Pvačičevo mater, Nežo Jamnik.

Rajna je bila zvesta hči hribov, ki jih je vzljubila že v mladih letih, ko je po dječjih višinah pasla ovčjo čredo in pozneje bila v službi pri raznih kmetih. Tam si je pridobila potrebno znanje in izkušnje, ki jih rabi gospodinja gorske kmetije, kakršna je pri Pvačiču v Rutah. Šlomškova nedeljska šola, takrat edina na Dječšah, pa ji je širila duhovno obzorje. Večkrat je pripovedovala, kako se je na paši mučila z abecedo in je končno, čeprav nepismena znala čitati v molitveniku in je do zadnjega rada prebirala zlasti Mohorjeve knjige.

Ko se je pozneje omožila, je kmalu začutila breme gorske kmetice. To pa zlasti po prvi svetovni vojni, ko se je njen mož vrnil domov kot pohabljenec, samo z eno nogo. Iz zakona so izšli štirje otroci: trije fantje in eno dekle. Kako lepo družinsko življenje je bilo pri tej hiši, kjer sta si podajala roko, delo in molitev! Prišla pa je druga svetovna vojna in sinovi so bili eden za drugim poklicani v vojsko — in vse tri je požrla ta nenasitna zver. Kakšna žalost se je razprostrla nad srcem matere! Samo v molitvi je iskala in našla moč, da se ni zgrudila pod težo usode. S krvavečim srcem je morala nato gledati, kako so se spreminjale skrbno obdelane njive v travnike in pašnike, kajti ni bilo več rok za trdo delo v hribovih. Ni bilo nikogar, ki bi popravljal poslopja, ki so začela razpada-

ti. Hči se je omožila v dolino, kjer sta si z možem kupila lepo posestvo.

Rajna Pvačičeva mati je bila kljub tolikim bridkim preizkušnjam telesno pri zavirljivem zdravju, kar je ona pripisovala edino »krajtlemu«, ki jih je pridno uporabljala. Šele pred približno dvema mesecema je zbolela najprej na rumenici, pozneje se je tej pridružila še srčna vodenica, kateri je končno podlegla. Dosegla je lepo starost 77 let.

Pogreb sam pa je razodel priljubljenost in spoštovanost, ki ju je uživala. Poleg velikega števila sorodnikov, prijateljev in znancev, so ji izkazali zadnjo čast tudi bivši želinjski dušni pastirji č. gg. Kunstelj in Holmar. Iz Tinj, domače fare hčerke rajnice, so prihiteli mil. g. prošt Trabesinger, iz Velikovca pa stari znanec rajne Pvačičeve matere č. g. Orel. Na domu, v cerkvi in na grobu pa so zapeli cerkveni pevci. Takšno čast si je rajna povsem zaslužila. Bila je zgledna in zvesta hči katoliške Cerkve, res svetla zvezda v farnem občestvu, kot so jo označili pri nagrobnem govoru mil. g. prošt Trabesinger. Skoraj ni bilo božje službe v Želinjah, katere se ne bi kljub dolgi in strmi poti in dostikrat slabemu vremenu udeležila. Pridno je pristopala tudi k obhajilni mizi.

Ne bi se pa docela oddolžili rajni Pvačičevi materi, če je ne bi prikazali tudi kot lik slovenske kmečke žene in matere. Zvesta je ostala slovenski besedi do zadnjega diha. Posebno pa je ljubila našo sloven-

Št. Lenart pri sedmih studencih

Biseri in srebrnomašni jubilej

Dva izredna praznika smo obhajali dne 28. in 29. oktobra, na nedeljo Kristusa Kralja. V soboto 28. smo poromali na Brezje. Dva polna avtobusa sta nas zapeljala čez korenski prelaz. Tam na Brezjah pri Mariji pa sta se srečala dva slavljence. Naš rojak stolni kanonik dr. Janko Arnejc, biseromašnik in naš č. g. Avgustin Čebul, srebrnomašnik. Pri slovesni službi božji biseromašnika smo se združili s pečniškimi in šentjakobskimi romarji, pa tudi z romarji iz drugih far, v skupnem petju v eno družino. Petje pa so vodili naš gospod župnik. Slavnost smo zaključili z zahvalno pesmijo. Omenimo naj tudi, da je današnji slavjenec prvo sv. mašo pel v Rimu na god Vseh svetnikov leta 1901, drugo leto na vrh, na Veliko Gospojnico pa jo je ponovil v Spodnjih Borovljah pri cerkvi na hribčku. Srebrno sv. mašo je daroval v pečniški farni cerkvi. Petdesetletnico mašništva pa vsled »neprilike« ni mogel obhajati doma tako kakor bi rad. Prej mlad, vitek duhovnik, teža križa pa je tudi njegaj sključila. Želimo mu zdravja in da ga Bog ohrani še mnogo let.

Čas je hitro potekel in posloviti smo se morali od slavljence in od Marije Pomagaj na Brezjah. Med potjo smo še obiskali Bled in se peljali okrog jezera, biser kranjske dežele: »Kdor si tukaj, le zaukaj, le zaukaj brez vse skrbi«. Zato ni čuda, da so trije naši sopotniki zamudili avtobus, preveč so se zamaknili v ta lepi kraj. Morali so najeti taksi, da jih je za drag denar zapeljal do meje. K sreči so tu dobili zasebne avtomobile, ki so romarje vzeli s seboj. Jini bo to romanje tudi zaradi tega v spominu ostalo!

Na nedeljo Kristusa Kralja smo se v domači fari pred drugo sveto mašo zbrali pred farovžem, da pozdravimo in počastimo našega slavljence č. g. srebrnomašnika, župnika Čebula. Cerkevni pevski zbor je zapel pozdravne pesmi: »O slavjenec današnji, pozdravljen tisočkrat«. Andrnov Tonček, sedaj profesor na krojaški višji šoli na Dunaju, je slavljence pozdravil s posebnim pismom in mu čestital. Deklice pa so vmes lepo deklamirale. Starejši član farnega sveta je pa malo več povedal in sicer: Prečastiti gospod srebrnomašnik, naš dušni pastir! K vašemu 25-letnemu dušnemu pastirovanju vam v imenu vseh župljanov prav pristočno čestitamo z željo, da vas ljubi Bog še mnogo let ohrani med nami zdravega in močnega — da bi zmogli vse farane pripeljati na pravo pot.

ske pesem, bodisi narodno ali cerkveno. Naši pevci so bili vedno dobrodošli gostje v njeni domačiji. Zanimala se je tudi za splošne narodne zadeve in so jo zlasti boleli pomemčevalni podvigi v cerkvi pri bogoslužju v zadnjih letih. Blaga Pvačičeva mati, počivaj v miru!

ZAHVALA

Rajna Neža Jamnik, katere pogreb smo imeli na Želinjah v četrtek, 16. nov. t. l., je tudi nam duhovnikom, ki smo pastirovali na Želinjah in v Šmarjeti pri Velikovcu, toliko dobrega storila, posebno še tudi v letih stiske med vojno in po njej, da čuti vsak potrebo, da se ji zato javno zahvali. Podpisani je bil od sobratov naprošen, da bi to storil še ob odprtem grobu, v katerega so blago pokojnico Pvačičevo mater položili. Pa ker mu je bilo to zabranjeno od take strani, od katere bi bil to najmanj pričakoval, se mora poslužiti našega lista, da izpolni to častno dolžnost. Bog Vam stotero poplačaj v nebesih, draga Pvačičeva mama!

Tomaž Holmar,
provizor na Obirskem.

CELOVEC

(Zanimiv koncert)

V proslavo sv. Cecilije, zaščitnice cerkvene glasbe in petja, bo v četrtek, 30. novembra t. l., ob 8. uri zvečer cerkveni koncert v stolnici v Celovcu.

Na sporedu je mogočni in veličastni »TE DEUM« (A. Bruckner) in zelo lepa, a v Avstriji skoraj docela neznana »MISSA ST. CAECILIAE« znamenitega francoskega skladatelja Ch. Gounoda. Kot izvajalci nastopajo: Stolni cerkveni zbor, Celovška pevska akademija in žensko pevsko društvo — skupno nad 100 pevcev in pevk —, dalje solisti tuk. gledališča in okrog 50 godbenikov. Koncert zelo priporočamo. Vstopnine ni.

Tri leta po vašem posvečenju z mašnika v Rimu, ste leta 1939 prvič prišli v našo župnijo — a samo za dve leti — in v tem kratkem času ste poleg dušnega pastirstva, napravili tukaj na župnijskem gospodarskem posloplju novo, lepo trpežno streho, da jo je bilo veselje gledati. Najbolj z veseljem pa ste jo ogledovali vi od vseh strani. A to veselje ni trajalo dolgo. Prišli so težki časi. Burja je zavihrala po vsej Koroški in z mnogimi drugimi ste morali tudi vi nastopiti brdsko pot pregnanstva. Končno Vam je leta 1953 po božji previdnosti bila podeljena naša fara v oskrbo. Spet ste morali poleg dušnega pastirstva nadaljevati započeto delo na štirih podružnicah. Farno cerkev ste obnovili, da je svetla in prostorna. Stolp od tal do vrha prenovljen, zvonjenje je na električni pogon, zid ob žagradu umetno osušen.

Za spomin na 25-letnico so jim pevci in dobrotniki poklonili lepo darilo, s katerim imajo gotovo veselje.

Predsednik farnega sveta se je nato v imenu farne družine zahvalil č. g. župniku za vso skrb in požrtvovalnost za blagor naših duš, zahvalil se jim za skrb, pota in dela, ki so jih imeli na podružnicah in za farno cerkev. Bog naj jim stotero povrne! Želimo, da Vsemogočni tudi njim dá učkati redki diamantnomašniški jubilej!

Ob prazničnem zvonjenju se je nato pomikala procesija z jubilentom v okrašeno cerkev, kjer je sledila slovesna sv. maša. Asistirala sta č. gg. profesor dr. Steiner iz Beljaka ter župnik Kuchling iz Bistric. Dr. Steiner je slavljence počastil z nemščim, gospod Kuchling pa s slovenskim nagovorom. Izredno veliko vernikov je pristopilo k božji mizi. Polnoštevilni pevski zbor pa je povzdignil božjo službo z lepim petjem, posebno z ono nebeško lepo pesmijo: »Ti si Peter, skala«. O bkonce maše pa je zadonela zahvalna pesem. Izvencer kveno slavje je bilo v farovžu, kjer so se zbrali duhovščina, jubilentovi sorodniki in znanci, vseh osem mežnarjev, farni svet, deklice in cerkveni pevci, ki so nadaljevali z lepimi pesmimi. Kuharice so skrbele, da je bilo jedade in pijače, gospod jubilent pa je delil cigare in cigarete, da se je kadilo kakor iz dimnika. Brnški gospod so poskrbeli, da je bilo smeha en koš in Mici Vošicova je izročila gospodu jubilantu pismo s prav dobrodošlo vsebino. Popoldan pa je bil sklep z blagoslovom.

(Dalje na 5. strani)

Pri nas na Koroškem

BISERNI IN SREBRNOMAŠNI JUBILEJ

(Nadaljevanje s 4. strani)

Nadalje moramo poročati, da se je na praznik Kristusa Kralja poročila Jurčeva Travdi. Svatba je bila na domu z godbo. Potem jo je ženin odpeljal s seboj v Švico. Bilo srečno!

Veseli in žalost sta sestri. Obiskuje nas tudi božja dekla smrt, ki najraje pobira stare ljudi. V zadnjem času so odšli v večnost Kovačeva mati na Ločilu, Ploševa mati in Abnarjev oče, kovač v Radni vasi. Minulo sredo smo pa pokopali Krempovega očeta, znanega tesarja. Bil je veren mož in umrl je dobro pripravljen. Rad je pomagati vsakomur, ki ga je klical, če je bilo treba v hlevu ali hiši kaj popraviti. Njegov starejši sin Francej je v minuli vojni utonil v Severnem morju, ko je bila potopljena ladja, na kateri je služil. Vsem rajnim želimo večni pokoj!

KAPLA OB DRAVI — ŠT. JANŽ V ROŽU

(Veselo ženitovanje)

Oj, dober večer, ljubca moja,
al me čuješ b'l že spiš?
Oj, le prebudi se, oj, le prebudi se,
saj si dekle ti za me.

Tako je prepeval pod oknom deklet mladi posestnik Matevž Schlemic, pd. Štamc v Kapli ob Dravi, ko se je naveličal samskega stanu. Marsikatera si je na tistem mislila: Rada bi ga imela, če bi vedela, da misli zares. Tudi Maria Schanig, pd. Bricelnova Mici v Podsmiji vasi, je bila menda enakih misli. Ker pa stoji njena hišica ob hosti in je Mici brhko dekle, je »štamčev Tevž«, kakor ga kličemo po domače, rad zahajal pod njeno okno. Začela se je pasti med njima tista neozdravljiva bolezen — ljubezen, njuni srca nista imeli več miru, dokler ju niso 12. novembra šentjanški gospod župnik združili za vedno. Mrak je legal na zemljo in deževalo je, ko sta stala pred poročním oltarjem, a v njunih srcih je sijalo sonce in porajal se je lepši dan. Častiti gospod Vošnjak so v lepih besedah položili v njuni srca zlate nauke za zakonsko življenje. Šentjanški mešani in moški zbor sta pa pod vodstvom prof. dr. Antona Feiniga zapela pesmi: Je mrak končan, že vstaja dan in Večerni zvon.

Veseli del poroke pa je potem v prostori Tišlerjeve gostilne potekal prav živahno. Poleg povabljenih gostov se je zbralo še več drugih prijateljev in prijateljic ženina in neveste, da se z njima poveselijo. Veseli plajberški godci so s svojimi poskočnimi melodijami držali pokonci staro in mlado. Oktet rožanskih fantov, katerega član je tudi ženin, je pod vodstvom Hanzijskega Gabrijela prepeval ljube domače pesmi. Po lepi stari navadi so ukradli nevesto in nato se ženina, navsezadnje sta pa vendar spet »narajmala« skupaj. Preveč hitro je potekla noč in mi smo morali — čeprav neradi — oditi na svoje domove.

Pripomniti moramo še to, da je ženin vnet pevec in z veseljem sodeluje pri šentjanškem mešanem in moškem zboru, je izvrsten solist in pri zadnjem pevskem koncertu v Celovcu smo slišali njegov prijetni glas, ko je kot solist nastopil v pesmi: »Oj ti preburna, ženska stvar«.

Nevesta izhaja iz zavedne Bricelne družine v Podsmiji vasi, je pridno in pošteno dekle, videli smo jo tudi že večkrat na našem odru in pridno je sodelovala pri petju.

Draga novoporočenca! Želimo vama vse dobro na vajini zakonski poti, držita se naukov vajinih staršev in ohranita tudi zvestobo narodu in domovini!

Skupno življenje naj srečo vama da, dokler ne pride ločitev od Boga.

POVEČANA PROIZVODNJA »DRAVSKIH ELEKTRARN DD«

»Dravske elektrarne d. d.« (Oesterreichische Draukraftwerke AG.), ki razpolagajo sedaj s 5 vlecelektrarnami z instalirano zmogljivostjo 525.600 kw, so v tekočem letu doslej že proizvedle 1,9 milijarde kilovatnih ur električne energije in tako dosegle celotno proizvodnjo lanskega leta. Že v oktobru je znašal naskok v primeri z lanskoletno proizvodnjo 312 milijonov kilovatnih ur. Ker so imele poletni reke manj vode, je bilo moč doseči to povečanje proizvodnje z večjo uporabo parnih elektrarn.

Eno leto v kmetijsko-gospodinjstvi šoli

Da vodijo šolske sestre v Št. Jakobu v Rožu šestmesečni gospodinjstvi tečaj, je obče znano. Manj pa javnost ve, da je v zavodu tudi celoletna gospodinjstvska šola, ki traja od 3. novembra enega leta do 31. oktobra prihodnjega leta. Najmanj znano je pa gotovo to, da nudijo šolske sestre gojenkam, ki obiskujejo to šolo, popolnoma brezplačen pouk.

Kot absolventka enoletne kmetijsko-gospodinjstvske izobrazbe morem in moram obiskovati te šole staršem in dekletom le priporočati.

Delovni načrt je takle:

V zimskih učnih mesecih, ko so naša polja počivala pod belo dejo, smo si nabirale znanje v šolskih klopeh lepe zračne učilnice. Da smo se vadile tudi v kuharski umetnosti, so pričali prijetni duhovci, ki so prihajali iz moderno urejene šolske kuhinje. Nenehno drdranje šivalnih strojev v šivalnici je pričalo, da bi nas sestre rade naučile tudi šivanja, v kolikor je potrebno vsaki gospodinjji in materi. Zimske večere smo preživljale ob vezenju naših narodnih vezenin in ob domači pesmi ali mehki glasbi radio aparata. Za spremembo nam je krajšala čas slovenska knjiga.

Ko je pa toplo pomladno sonce použilo sneg po bregovih in je veter z juga osušil polja, se je naše gospodinjstvo in gospodarsko življenje takorekoč šele začelo. Samo

teoretično znanje človeku ne koristi mnogo. Poletni meseci so nam nudili dovolj priložnosti, da smo vse pridobljeno znanje utrdile in izvedle! Nobenega dela se nismo ustrašile. Vse smo hotele poskusiti. Umno oskrbovanje živine in prašičev nam ni več nerešeno vprašanje. Kure v šolski kuhinji so nas prav dobro poznale, saj smo tudi zanje poskrbele. Polje in travniki, vrt in sadovnjak so bili naš vsakdanji delovni tng. Posrečilo se nam je celo pridobiti ljušten hude in poskočne kobile, ki se je bala za svoje žrebe in je zdvijala, če se ji je kak nepoklicanec hotel približati. Še sestro ekonomko, veliko prijateljico živali, je enkrat šavsnila.

Ob tako pisanem življenju, so nam meseci šolanja prehitro potekali. Kar iznena, da so nastopili hladnejši jesenski dnevi in z njimi 31. oktober ko smo prejele lepa spričevala o dokončani celoletni kmetijsko-gospodinjstvi šoli s pravico javnosti.

Zavod sem v tem letu tako vzljubila, da ga kar ne morem zapustiti. Zato sem se odločila, da ostane tu še eno zimo. Obiskovala bom šivalni tečaj, da se še bolj izurim v šivanju. Ob prihajajočih gojenkah mi vstajajo spomini na moj prihod pred 1 letom. Želim vsem novim gojenkam toliko uspehov in šolskih sadov, kot sem jih sama prejela.

Marija Poschinger

Organizirani komunisti

Komunizem je danes največji sovražnik krščanstva in ves zapadni svet se s strahom ozira proti Vzhodu, kjer si je komunizem utrdil moč in oblast. Skoraj ena tretjina človeštva je pod komunistično politično oblastjo in tudi po ostalem svetu ima mnoge privrženke in zagovornike. Ti so organizirani v komunističnih strankah.

V nekaterih državah Zapada so komunistične stranke dobro organizirane; njihov članstvo šteje več milijonov. Poleg vpisanih članov pa ima komunizem na Zapadu še mnogo simpatizerjev, katerim ugajajo sicer nekatere komunistične ideje (zlasti socialne) in zato tudi ob volitvah volijo komunistične kandidate, a za vstop v stranko se ne odločijo, ker ne marajo povsem pretrgati z vero ali se izpostaviti javni sodbi. (Tako imamo tudi pri nas ljudi, ki bodo užaljeni, če bi jih imenovali komuniste, vendar pa ob vsaki priliki zagovarjajo politične in kulturne akcije komunistov).

Poleg tega je v nekaterih državah Zapada komunistična stranka prepovedana (Zapadna Nemčija, Španija). Prav gotovo je tudi tamkaj nekaj pravih komunistov, ki so le tajno med seboj organizirani (tako je bilo pred vojno v Jugoslaviji).

V deželah, kjer je komunistični režim na vladi, so komunistične stranke sicer mnogo močnejše in so notranje dobro organizirane. V članstvo so sprejeti le šolani komunisti in tvorijo nekako elito komunistične družbe. Vendar pa njih notranja sila ni tako učinkovita, ker jih več ne drži le idealizem in svetovnonazorno prepričanje, marveč vedno bolj borba za boljše mesto v družbi in vplivnejšo pozicijo v upravi države.

Komunisti so sami izdali poročilo o moči komunističnih strank na svetu. V 87 državah so ustanovljene in delujejo komunistične stranke; v njih je včlanjenih 36 milijonov članov. Od teh jih odpade 30 milijonov na države vzhodnega bloka, kjer so na vladi komunistični režimi. Med temi je seveda najmočnejša komunistična stranka na Kitajskem, kjer šteje nad 14 milijonov članov. Za njo pride sovjetska partija z 8.700.000 člani. Na Poljskem je včlanjenih nekoliko nad 1 milijon, v Vzhodni Nemčiji pa 1.427.000 komunistov.

Kako je komunizem prodril med ljudstva, kaže tudi statistika v procentih. Na prvem mestu je Severna Koreja z 13 odstotki, za njo pa pride Čehoslovaška z 11 odstotki komunistov. V ogromni Kitajski prideta na sto prebivalcev le dva organizirana komunisti in celo v Rusiji pridejo na sto ljudi šele 4 komunisti. Tudi v Jugosla-

viji komunisti ne dosežejo večjega odstotka.

Izven komunističnega bloka držav je 75 partij, na katere odpade nekaj nad 5 milijonov organiziranih komunistov. Polovica teh je v Evropi, ostali so pa največ v Aziji, manj pa v Afriki in Ameriki. V Evropi so komunisti najmočnejši v Italiji, kjer jih je organiziranih nad 1 in pol milijona. V Franciji je število njih padlo pod pol milijona. V območju Azije je najmočnejša komunistična stranka v Indoneziji, kjer tudi šteje 1.500.000 članov, v Indiji pa le okoli 300.000. Največji porast so dosegli v zadnjih letih kom. stranke v Afriki, kjer je njihov število zrastle od 5 na 50 tisoč članov.

Kaj je povedal oče Cardijn

Ko je bil kanonik Cardijn v Celovcu, je govoril katoliški mladini mladih delavcev o njihovem poslanstvu. Takole je govoril:

Smo šele na začetku.

Zošistična organizacija ni dovršila svoje naloge. Organizacija delavske mladine se šele začne in jaz to ponavljam vsepovsod. Večkrat sem prehodil stotine dežel, okoli sveta, po Aziji, Afriki, Ameriki, Severni, Srednji in Južni Ameriki, Avstraliji, Novi Zelandiji, vsepovsod ponavljam: danes smo na začetku organizacije delavske mladine in to morajo aktivisti in člani KAJ in vsi razumeti.

Mi smo šele na začetku, teh 50 let je bilo samo priprava na misijonsko delo mladih katoliških delavcev med vsemi rasami, med vsemi narodi, po vseh kontinentih, to morajo vsi razumeti. Mi nismo nobeni otroci in naši člani KAJ ne smejo biti otroci. Današnji in jutrišnji svet moramo skušati podučiti, da stojimo na prehodu. Mi smo pred novim svetom.

Ko sem bil pred 4 leti v Rimu z 32.000 zastopniki iz 87 dežel sveta in smo bili pred papežem, je dejal papež Pij XII.: »Da, zahvaljujem se za preteklost, toda stotine milijonov mladih delavcev vas čakajo in računajo z vami in jaz se zanašam na vas, da boste rešili milijone mladih delavcev.«

Smo pred novim svetom

Danes je na svetu 3000 milijonov prebivalcev. Je 500 milijonov mladih delavcev in delavk med 14 in 25 letom in število hitro raste. Niti ne slutimo naglice porasta prebivalcev sveta. V nekaj letih bo 6000 milijonov ljudi, tedaj bo tisoč milijono

Iz filmskega sveta:

Požar v Hollywoodu

Hollywood je simbol ameriškega filma in središče ameriške filmske industrije. Tam je kraljestvo filmskih zvezdnikov in bogatih filmskih producentov. Verjetno je tam doma največje izobilje in razkošje — pravi zemeljski paradiz, preobložen z vsemi zemeljskimi dobrnotami.

Pred kratkim pa se je ta zemeljski paradiz nenadoma spremenil v pravi pekel. V središču filmske naselbine je izbruhnil silovit ogenj in je s strašno silo v najkrajšem času zajel velik del površine; okrog 2400 hektarjev z nad 200 hišami je bilo popolnoma uničeno. Ogenj je bil tako silen, da se je dvigal do 30 metrov v višino. Da kljub najmodernejšim gasilnim sredstvom niso mogli požara omejiti, je krivo to, da so bile mnoge stavbe po ameriškem zgrajene povsem iz lesa. Ogenj je tako imel lahko delo in v najkrajšem času je Hollywood postal morje ognja.

Škoda je silno velika, kajti v tej naselbini so imeli svoje vile najbogatejši filmski zvezdniki in producenti ter tudi mnogi ameriški multimilijonarji. Tako cenijo samo na hiši Zsa Gaborsa do 400 tisoč dolarjev škode; prav gotovo pa bo znašala celotna škoda precej milijonov dolarjev. Pri tem pa še niso vračunane velike dragocenosti, katere so imeli ti bogataši v svojih stanovanjih. Zanimivo pa je, da pri tem velikem požaru ni bil nihče niti ranjen, čeprav je mnogim moralo moštvo gasilcev priti na pomoč.

Film o Sigmundu Freudu

Na Dunaju je v času med obema svetovnima vojnama deloval znameniti zdravnik dr. Sigmund Freud. Umrl je leta 1939, star 83 let. Znamenit je postal s svojimi razpravami in dogajanji o psihičnem doživljanju človeka. On je tako postal početnik nove zdravniške vede, ki jo imenujemo psihoanaliza. Je to posebna zdravniška metoda zdravljenja živčnih in psihičnih bolezni. V tem mesecu so začeli na Dunaju s pripravi za film o življenju, delu in metodi zdravljenja dr. Sigmunda Freuda. Režijo snemanj vodi izkušeni režiser John Huston. Tako snemajo na krajih, kjer je znameniti učenjak resnično deloval; to so univerzitetna klinika in parlamentna palača, obrežje Donave in številne hiše, kjer se je dr. Freud zadrževal v času svojega bivanja na Dunaju.

Profesorja dr. Freuda bo igral Montgomery Clift: snemanje na Dunaju pa bi trajalo kake tri tedne. Celotni film bo stal okrog dva milijona dolarjev in bo prav gotovo eden boljših kulturnih filmov, za kar jamči sloves izkušenega Johna Hustona.

nov mladih delavcev in mladih delavk. Kje bodo? Ne v Evropi, ne v katoliški Cerkvi, ampak v Aziji, v Ameriki, v Afriki in vseh tistih deželah. Tu pri nas smo priča tehničnega, gospodarskega in socialnega napredka, za delavce in delavstvo in za vse večje plače, boljša stanovanja, boljše zavarovanje, za vzgojo boljše šole, tehnične šole, radio, televizija in vsemogoče tehnične pridobitve. Toda ali je s tem (Dalje na 8. strani)

Na knjižnem trgu:

ŠE ENA MEŠKOVA KNJIGA

Za svoj večer življenja je Ksaver Meško podaril svojemu ljudstvu še eno knjigo. Sestavljen je lepe govore za duhovne vaje svojih sobratov duhovnikov. Mariborski škof je dal dovoljenje za natis in knjigo je izdala Zadruga kat. duhovnikov v Ljubljani 1960.

Na 140 straneh in na lepem papirju podaja ta Meškova knjiga z naslovom »Duhovnik s svojimi Bogom« snov za tri dni duhovnih vaj, za predvečer in za slovo.

Knjiga je naprodaj v knjigarni Družbe sv. Mohorja v Celovcu. Stane 20.— šil.

VZHODNI BRATJE

Dr. Stanko Janežič iz Trsta je v priročni knjižici na 32 straneh, ki ima naslov »Vzhodni bratje«, po domače povedal več zanimivih misli o vprašanju zedinjenja pravoslavnih s katoličani. Naj bi ta knjižica prišla tudi med naše ljudi! Sedaj pred vesoljnim cerkvenim zborom je tako branje zelo primerno.

Knjižico dobite v knjigarni Družbe sv. Mohorja v Celovcu za 2.50 šilinga.

Pomenek z domačim vrtnarjem

Važnost zimskega škropljenja

Dobre izkušnje, ki so jih imeli z zimskim škropljenjem v sadjarstvu, so podprli še številni dokazi škode, ki je nastala tam, kjer zimskega škropljenja niso izvedli. Letos so razvojne možnosti za ameriškega káparja ali San Josè ušico še posebno ugodne in je spričo tega prav nujno izvesti zimsko škropljenje, s katerim nam uspe tega škodljivca občutno prizadeti v njegovem razvoju.

Posebej je treba pri zimskem škropljenju jemati v obzir marelice in breskve, ker se njih razvojno stanje razlikuje od ostalih sadnih vrst v prvih mesecih po končani zimi. Neredko izvajajo zimsko škropljenje šele februarja ali marca meseca — v času, ko marelice in breskve zaradi toplih dni v januarju in februarju ne počivajo več. V takih okoliščinah, če je zimsko škropljenje prepozno izvedeno, lahko že poškodujemo popke. Takim okvaram so zaradi prepozno izvedenega zimskega škropljenja najbolj izpostavljena mlada drevesca. Praviloma je treba zaključiti zimsko škropljenje marelic in breskev do 15. januarja, razen če ni prehuda zima; kajti po izkušnjah po 15. januarju že obstoji nevarnost, da poškodujemo popke s škroplili zimskega škropljenja.

Glede škroplil za zimsko škropljenje velja, da so še dobra ona, ki smo jih uporabljali lani. Ker bi šli predaleč, če bi sedaj le naštevati vsa sredstva, ki pridejo za zimsko škropljenje v poštev, vam svetujemo, da se obrnete v slučaju potrebe kar na referat za zaščito rastlin pri Kmetijski zbornici v Celovcu, ki vam bo rad dal vsa potrebna pojasnila.

Nekaj o špargljih

Naši domači vrtnarji zadnja leta vse bolj in bolj gojijo šparglje. Sveži šparglji niso le priljubljena delikatesa, ampak so tudi vredni, da jih imamo sami na svojem vrtu. V Avstrijo uvažamo šparglje iz Italije, Nemčije, Nizozemske, Belgije in Francije, a vseeno povpraševanje po njih še zdaleka ni kritično. Seveda je ustvarjanje nasada špargljev v začetku precej draga zadeva. Treba je pa še tudi leta čakati, da se nam vse tozadevne investicije izplačajo. Šparglji zahtevajo največ ročnega dela. Za-

Svetujemo in pomagamo:

Gospodinjin prijatelj — šivalni stroj

Prihaja čas, ko se bomo zopet usedle k temu zvestemu prijatelju, saj se z naglimi koraki bliža Miklavžev praznik in tudi že Božič. Še dosti bo treba sešiti in pripraviti! Zato ni, da bi ga zanemarjale; prav bo prišlo nekaj nasvetov, kako pravilno negujemo šivalni stroj.

Stroj ne sme stati pred odprtim oknom, ker se praši od zunaj, izpostavljen pa je tudi značilnim spremembam, kot so vlaga, sonce itd. Prav tako ni zanj primerno mesto v kuhinji, polni sopare, ali ob zakurjeni peči. Vlaga pospešuje rjavenje, toplota pa prekomerno osuši olje, s katerim je stroj namazan. Le tekoče olje blaži trenje, pri osušenem olju stroj nerad in težko teče.

S premislekom moramo izbrati primerno mesto zanj, da nam je takoj pri roki. Po delu pustimo stroj vedno v takem stanju, da lahko drugič kar sedemo k njemu in šivamo. Strojno krpanje je petkrat hitrejšo od ročnega, toda le, če se nam ni treba muditi z napeljevanjem niti, čiščenjem stroja, urejanjem manjših napak in tako dalje.

Stroj naj bo vedno čist! Pod šivalno nožico se nabere polno tekstilnih vlaken, ki ovirajo ali sploh onemogočajo šivanje, ker blokirajo ves šivalni sistem. Redno odstranjevanje teh vlaken in prahu take zastoj preprečuje. Pod nožico podložimo po vsakem šivanju košček debelejši tkanine.

Redno mazanje je nujno potrebno, in to z najboljšim strojnim oljem. Preveč namazan stroj pušča pri šivanju mastne sledove. Zato moramo na novo namazan stroj dobro obrisati, preden začnemo šivati.

Po končanem šivanju moramo šivalni stroj takoj zapreti, da obvarujemo mehanizem pred prahom. Prah in druga nesnaga stroj pokvarita, zaradi česar imamo prej ali slej razne težave z njim pri šivanju.

Sem pa tja naj stroj pregleda strokovnjak, da sproti popravi napake.

to je vzgoja špargljev zamudna stvar. Pridelovanje špargljev se je v Avstriji preneslo od srednjih kmetij na manjše in družinske obrate. Šparglji ljubijo sonce in zato ne uspevajo v senčnih krajih.

Najboljše se počuti ta rastlina v svežih peščenih tleh, ki so nekoliko ilovnata in imajo zadosti apna. Zemlja za šparglje mora biti rahla, kajti njegove korenine segajo tudi do 5 m globoko. Pred sajenjem špargljev moramo jeseni zemljo rigolati in jo temeljito pognojiti s hlevskim gnojem (4 do 5 stotov na en ar). Gnojenje je pri pridelovanju špargljev največjega pomena. Strokovnjaki so izračunali, da od vzame en hektar špargljev v letnem povprečju zemlji 90 do 120 kg dušika, 25 do 30 kg fosforne kisline, 80 do 140 kg kalija, 60 do 80 kg apna in do 15 kg magnezija.

Našim gospodinjam:

Za Miklavžev praznik

Keksi

½ kg moke, ¼ kg sladkorja, 15 dkg margarine ali surovega masla, 3 jajca, vanilja, ½ pecilnega praška.

Moko in sladkor presejemo na desko, razdrobimo v tem surovo maslo, primešamo še vse drugo ter hitro zgnemo vse skupaj v gladko testo, ki ga denemo počivat na hladno za kakih 20 minut. Potem ga razvaljamo za nožev rob na debelo, zrežemo na poljubne oblike, denemo na pekač ter spečemo svetlorjavo.

Orehovi piškoti

15 dkg orehov, 1 beljak, 8 dkg sladkorja, limonin sok.

Orehe dobro sesekljam. Zmešamo jih s sladkorjem, beljakom in limoninim sokom. Iz zmesi pokladamo na pomazan pekač z žličko majhne kupčke, na vsak kupček pa damo po eno polovico orehovega jedra. Pekač postavimo v mlačno pečico tako, da se piškotki bolj suše kot pečejo.

Roglički z orehi

25 dkg moke, 15 dkg surovega masla, 10 dkg orehovih jedrc, 1 jajce, žlica smetane, 10 dkg sladkorja, 15 dkg vaniljinega sladkorja za poveljanje.

Moko presejemo na desko, ji pridenemo zmlete orehe in presejan sladkor, zdrobimo v to surovo maslo, primešamo jajce in smetano ter vse hitro zgnemo v testo. Ko je testo gladko, izoblikujemo iz nje ga majhne rogličke, ki jih spečemo na pekaču v vroči pečici. Še vroče poveljamo v vaniljinem sladkorju.

Medeni srčki

2 jajci, 20 dkg sladkorja, 8 dkg medu, 1 pecilni prašek, po okusu cimeta in zmletih klinčkov, 35

Predalniki iz vžigalčnih škatlic

Praznih vžigalčnih škatel ne velja zame-tavati. Nemalo drobnarij lahko spravimo vanje. Iz takšnih škatel si lahko izdelamo miniaturne omarice za vijake, žebelje, matice, svedre, gumbke, šivanke in podobne malenkosti.

Dve, tri ali več škatel, ki jih zložimo po dve ali tri skupaj in zlepimo, nam predstavlja majhen predalnik. Izdelamo ga tako, da najprej odrežemo lepenkasto dno (debelina lepenke je 1 mm), ki nanj prilepimo spodnjo vrsto škatel. Te škatle zlepimo tudi med seboj, nanje pa nalepimo novo vrsto. Postopek ponovimo še nekajkrat, na zgornjo vrsto pa spet nalepimo pravokotnik iz lepenke. Sedaj iz vseh škatel pobremo predale in prilepimo lepenko še na zadnjo stran. Dobili smo ogrodje, ki ga prekrijemo z barvastim papirjem ali plastiko.

Da bomo predalčke lahko odpirali, jih opremimo z jezički. Sprednjo stran vsakega predalčka pri dnu zarežemo, skozi zarezo pretaknemo platneni ali usnjeni jeziček, katerega prilepimo na dnu predalčka. Na vsak predalček nalepimo še etiketo, na katero napišemo, kaj imamo v predalu.

Gojitelj špargljev se mora vse leto brigati za svoj nasad. Temeljito gnojenje je seni ali pozimi, pa tudi še potem, ko je šparglje že spravil, je neobhodno potrebno. Zatiranje pleva je tudi velike važnosti in je to možno doseči s Simazinom 50 ali z Gesaprimom. Ti sredstvi potresemo pred vzhajanjem špargljev po tleh ter tako preprečimo rast plevelu. V aprilu naznanjajo, razpoke na površini zemlje prve glavice. Tedaj je treba takoj pričeti z zasenčenjem, kajti sončna svetloba prebarva glavice, kar napravi šparglje manj vredne.

Žal grozijo špargljem tudi hude bolezni, ki lahko uničijo ves nasad. Gojitelj špargljev se mora posluževati učinkovitih sredstev za zaščito rastlin, če noče na lepem zgubiti vsega nasada.

dkg bele moke; maslo in moka za pekač, jajce za mazanje.

Jajci in sladkor umešamo, nato pridenemo temu pogret med, pecilni prašek, moko in vse dišave. Iz tega zgnemo testo, ki ga razvaljamo za 1 cm na debelo in zrežemo iz njega z modelom za kekse srčke, ki jih denemo na namazan in z moko potresen pekač, namažemo z raztepenim jajcem in počasi spečemo v pečici.

Napolitanke

5 oblatov, 15 dkg margarine ali surovega masla, 15 dkg sladkorja, 10 dkg lešnikov, 10 dkg čokolade, 2 jajci.

Maslo vmešamo s sladkorjem, zmehčamo čokolado in jajci. Temu pridenemo prepražene, olupljene in zmlete lešnike. S kremo namažemo vse oblate razen enega, nato jih zložimo drugega vrh drugega in obtežimo čez noč. Nazadnje zrežemo oblate z močnim, ostrim nožem v napolitanke, ki jih lahko še polijemo s čokoladnim ledom.

Čokoladni led

10 dkg čokolade, 20 dkg sladkorja v prahu, 1 del vode; kavina žlička surovega masla.

Sladkor pristavimo v mrzli vodi in kuhamo tako dolgo, da se zmes vleče. Čokolado zmehčamo nad paro ter mešamo s kuhanim sladkorjem tako dolgo, da postane gladka in gosto tekoča. Led bo lepši, če primešamo zmesi nazadnje še žličico masla.

Kokosovi poljubčki

4 beljaki, 20 dkg sladkorja v prahu, 20 dkg kokosove moke.

Iz beljakov stepemo trd sneg, med katerega zamešamo med neprestanim stepanjem pripravljeni sladkor. Končno dodamo še kokosovo moko in sicer vso naenkrat in mešamo samo tako dolgo, da se lepo porazdeli po zmesi.

Šoferski kotiček

Motorno vozilo pozimi

Prihajajo dnevi, ko temperatura vedno pogostejše pade pod ničlo. To je obdobje voženj po zaledenelih cestah, ki terja od voznikov motornih vozil še več znanja in pazljivosti. Toda če nočemo, da se bodo naporni vožnji zaradi vremenskih neprilic pridružile še okvare na motorju, moramo pomisliti tudi na pravilno vzdrževanje in ravnanje z motorjem vozila v zimskem času. Motor zahteva v mrzlih zimskih dneh posebno pozornost, kajti pogoji obratovanja pozimi se v marsičem razlikujejo od pogojev obratovanja poleti.

Najvažnejše pri motornem vozilu je prav gotovo pravilno mazanje motorja. Zaradi nizke temperature okolice se motor pozimi izdatneje hladi in posredno tudi motorno olje. Vsem pa je dobro poznana lastnost motornega olja, da s padanjem temperature postaja vedno gostejše.

V skrajnih primerih se v hladnem motorju pozimi lahko olje ohladi tudi do — 20 stopinj Celzija, mora pa vkljub temu zadovoljiti vsem zahtevam mazanja. Če hočemo v hladnih zimskih dneh zagotoviti mazanje pri startu motorja, ko želimo, da pride olje čimprej do maznih mest, moramo uporabiti redka olja, ker te naloge bolj gosta, navadna letna olja za mazanje motorjev ne zmorejo. Zaradi nizke zimske temperature postanejo le-ta pregosta in olje pri startu motorja, še zlasti pa hladnega motorja, ne more hitro priti do maznih mest. Motor bi nekaj časa obratoval na suho. Vsled medsebojnega trenja bi nastala prekomerna obraba motornih delov. Zato pozimi praviloma uporabljamo redkejša motorna olja, ki so navadno za eno ali dve SAE viskozno-stopnji nižja oziroma redkejša od letnih.

Poleg teh proizvajajo tudi že olja, ki jih lahko uporabljamo vse letne čase. Ta olja imajo to prednost, da so dovolj redko tekoča, da omogočajo lahek start hladnega motorja v mrzlih dneh in hkrati ustrezajo zahtevam mazanja pri visokih obratovalnih temperaturah.

Pripomniti moramo, da nekatere tovarne predpisujejo za mazanje motorjev njihovih avtomobilov motorno olje z neko srednjo viskozno-stopnjo, n. pr. olje viskozno-stopnje SAE 20/W20, ki ga smemo prav tako uporabljati v vseh letnih časih. Toda tak predpis lahko izda samo tovarna motorja, kajti v teh primerih tako priporočilo prav gotovo utemeljuje neka posebnost v konstruktivni izvedbi motorja.

Olje v menjalnikih in diferencialih ni izpostavljeno tako visokim razlikam obratovalnih temperatur kot motorno olje. Zato lahko praviloma uporabljamo za mazanje menjalnikov in diferencialov vse leto olje iste viskoznosti.

V splošnem pa naj velja pravilo, da se moramo glede uporabe motornega olja ali olja za menjalnike in diferencialne vedno točno držati navodil, ki jih predpisuje proizvajalec vozila.

V sadovnjakih v novembru

1. Pograbimo suho listje in ga sežgemo, ker je polno mrčesa.

2. Drevje očistimo lišajev, mahov in požagamo suhe veje. S tem uničimo skrivališča in varna prezimovališča najrazličnejših škodljivcev.

3. Očiščena debla prebelimo z apnenim beležem in oblepimo še z lepljivimi pasovi, ki polové do pomladi veliko skritih sadnih škodljivcev.

4. Mlada sadna drevesca obvarujemo pred zajcem še bolje s tem, da jih zavarujemo s suhimi stebli sončnic. Stebla naložimo na gosto okoli drevesnih debel in jih spodaj in zgoraj povežemo s povezkom slame ali s kako staro žico.

5. Počasi se pripravimo na zimsko škropljenje. Pregledamo škroplilnice in si pre-skrbimo škropilo.

6. Po škropljenju škroplilnice skrbno očistimo in izperemo. Ostra in jedka škropila razjedajo kovinaste dele škroplilnic.

Hladilnike, pralne stroje, električne motorje in vse električne predmete pri

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

Plačila tudi na ugodne obroke

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Ivo Andrič:

Most na Žepi

(Novela)

(Nadaljevanje in konec)

Vezir je dolgo časa z razprostrtimi rokami sedel nad to prošnjo, tako da mu je ena dlan ležala na napisu v verzih, druga pa na stavbenikovih računih in načrtih za most. Zadnje čase je vedno dalj razmišljal nad prošnjami in pisanji.

Letos sta minili dve leti od njegovega padca in življenja v zaporu. Prve čase, potem ko je znova prišel do oblasti, ni opazil sprememb na sebi. Bil je v najlepših letih, ko človek spozna in občuti polno vrednost življenja; vse nasprotnike je potolkel in trdneje je stal kakor kdaj koli prej; z globino nedavnega padca je prišel na višino svoje moči. Toda kolikor bolj se je odmikal čas, toliko pogostejše se mu je — namesto da bi pozabljal — povračala misel na zapor. In če mu je včasih uspelo, da prežene misli, ni imel moči, da odpodi sanje. V sanjah se mu je začela prikazovati temnica, iz nočnih sanj pa je v podobi nedoločne groze prehajala v resničnost in mu grenila dneve.

Občutljivejši je postal za vse okrog sebe. Motili so ga nekateri predmeti, ki jih prej ni niti opazil. Ves žamet je ukazal odnesti palače in ga zamenjati s svetlim suknom, ki je gladko in mehko in ne šumi pod prsti. Zasovražil je biserno školjkovino, ker ga je v mislih povezovala z neke vrste mrzlo puščobnostjo in samoto. Če se je dotaknil školjkovine ali če jo je samo pogledal, so mu zašklepetali zobje in ga je spreletel strah. Vso opravo in orožje, v katerem je bilo kaj školjkovine, je ukazal odstraniti iz svojih sob.

Sleherno stvar je sprejemal s prikrito, toda globoko nezaupljivostjo. Ne vem od kod se je ustalila v njem tale misel: Vsako človeško dejanje in vsaka beseda lahko prinese nesrečo. In ta možnost je začela dihati iz vsega, kar je slišal, videl, izgovoril ali na kar je pomislil. Vezir-zmagovalec je začutil strah pred življenjem. Tako je nehote prihajal v tisto stanje, ki pomeni prvo stopnjo umiranja, ko začne človek z večjim zanimanjem opazovati senco, ki jo stvari mečejo, kakor pa stvari same.

To zlo je bilo po njem in ga grizlo, in ni utegnil niti pomisliti na to, da bi se komu zaupal in izpovedal; in tudi ko bo to zlo opravilo svoje delo in se prikazalo na površju, ga ne bo nihče spoznal; ljudje bodo preprosto rekli: smrt. Ljudje namreč niti ne slutijo, koliko močnih in velikih je, ki takole molče in neopazno, toda naglo v sebi umirajo.

Tudi tisto jutro je bil vezir utrujen in nenaspan, toda miren in zbran; veke so mu bile težke, obraz pa kakor leden v svežosti jutra. Mislil je na tujca-stavbenika,

ki je umrl, in na ubožce, ki bodo jedli njegov zaslužek. Mislil je na daljno, hribovito in mračno deželo Bosno (vselej je ob misli na Bosno čutil nekaj mračnega!), ki je niti luč islama ni utegnila obsijati, razen enega dela, in kjer se živi v uboštvu, pomanjkanju, grenkosti, brez vsake prave priljudnosti in domačnosti. In koliko takih dežel je na tem božjem svetu? Koliko divjih rek brez mostov in brodišč? Koliko krajev brez pitne vode in džamij brez okrasja in lepote?

V mislih se mu je odpiral svet, poln vsakovrstnih potreb, nujnosti in strahu v raznih podobah.

Sonce je odsevalo od drobne, zelene opeke na hladnici v vrtu. Vezir se je ozrl na veroučiteljev napis v verzih, počasi je dvignil roko in dvakrat prečrtal ves napis. Samo malce je postal in potem prečrtal tudi prvi del pečata s svojim imenom. Ostalo je samo geslo: V molčanju je gotovost. Nekaj časa se je sklanjal nad njim, potem je pa znova dvignil roko in z odločno potezo prečrtal tudi tega.

Pisatelj Bevk pripoveduje

Pisatelj France Bevk v listu »Jezik in slovstvo« pripoveduje o svojem pisateljevanju. Obenem slika razmere, ki so vladale med našimi rojaki na Primorskem v času med obema svetovnima vojnama. Opis teh razmer je tako zanimiv, da ga podajamo tudi bralcem našega lista.

Dve leti po prvi svetovni vojni se je pisatelj F. Bevk vrnil v svojo domovino na Primorsko. Primorska je po prvi svetovni vojni pripadla Italiji. Kako se je godilo našim slov. rojakom pod Italijo? — F. Bevk je po poklicu učitelj.

Pisatelj Bevk piše: »Vrnil sem se na Primorsko ne kot učitelj, ampak kot urednik družinskega lista »Mladika«. Doma sem našel posebne razmere. Četudi so Italijani s početka na vsa usta obljubljali, da bomo imeli Slovenci pod Italijo več narodnih pravic, kot smo jih imeli prej pod Avstrijo, so te obljube ostale samo na papirju. »Preganjanje slovenskega življa na Primorskem se ni začelo šele z nastopom fašizma, marveč nam je že predfašistična Italija vedno bolj omejevala narodne svoboščine. Razlika je bila samo v metodi, a cilj je bil isti; fašisti so ga zasledovali le z večjo nestrpnostjo in krutostjo.

V teh razmerah, ko so bili mnogi naši ljudje prisiljeni zapustiti svojo ožjo domovino, je v Slovenskem Primorju vedno hu-

Tako je ostal most brez imena in znamenja.

Tam v Bosni je blestel v soncu in se svetil v mesečini in nosil ljudi in živino, ki so hodili čezenj. Polagoma je docela zmanjkalo tistega razritega zemljišča na okrog in razmetanih predmetov, ki so nujna spremljava vsakega novega zidanja; ljudje so raznesli in voda je odplavila polomljene kole in dele odrov in ostalo gradivo in deževja so izprala sledi klesarskega dela. Toda kraj se ni mogel zlit v eno z mostom, ne most s krajem. Njegov beli in drzno vzpenjajoči se lok je bil, če ga je človek opazoval od strani, videti vedno kakor iztrgan in sam zase in presenečal je popotnika kakor nenavadna misel, izgubljena in ujeta med skalovje in divjino.

Človek, ki tole pripoveduje, je prvi, ki mu je prišlo na misel, da bi povprašal in zvedel za njegov nastanek. To se je pripetilo nekega večera, ko se je vračal z gora in je utrujen sedel tik kamnite ograje na mostu. Bili so vroči poletni dnevi, toda hladne noči. Ko se je s hrbtom naslonil na kamen, je občutil, da je še gorak od dnevnih pripek. Človek je bil potan, z Drine pa je pihljal hladen veter; prijeten in čuden je bil dotik s toplim, klesanim kamnom. Pri priči sta se sporazumela. Takrat je sklenil, da mu bo napisal zgodovino.

je primanjkovalo kulturnih delavcev. Po vrnitvi se mi je od vseh strani ponujalo delo, ki sem se ga oprijel povsod, kjer se je nudila potreba in kakor mi ga je narekovalo srce in razmere. Bil sem v prvi vrsti pisatelj in časnikar, urednik raznih listov in revij, nekaj časa tudi ravnatelj »Narodne knjigarnice« v Gorici. Slednjič, ko so nam zatrli šole, društva in liste, mi je ostalo samo pero in urejevanje »Goriške matice«. Izdajanje knjig je bila poslednja oblika našega kulturnega izživljanja, ki nam je ostala.

Založniške dejavnosti nam fašisti do nove vojne niso izrecno prepovedali. Računali so, da bodo knjige same po sebi nehale izhajati, ko izumre starejša generacija, mladina pa so imeli že na pol za poitalijančeno. Ta račun ni bil čisto brez podlage. Preveč naših ljudi se je izselilo pred preganjanjem in v boju za kruh. Mladini, ki je hodila v laške šole, pa je bila slovenska knjiga že težje umljiva kot laška. Zaradi tega se je naklada naših knjig iz leta v leto občutno krčila.

Vendar te poslednje postojanke (izdajanja knjig) nismo hoteli zapustiti brez boja. Primorski Slovenci so radi segli po knjigah, ki so igrale važno vlogo za ohranitev naše narodne zavesti in slovenskega jezika. Toda če fašisti izdajanja slovenskih knjig niso naravnost prepovedali, so ga ovirali,

kjer in kakor so ga mogli. Da bi dosegli svoj namen, se niso sramovali prav nobenega sredstva. Navedel bom samo nekatera izmed njih.

Začeli so s preganjanjem poverjenikov naših knjižnih družb (Goriške matice in goriške Mohorjeve družbe), češ da nimajo za to oblastvenega dovoljenja. Nekateri poverjeniki so bili obsojeni na zapor ali na konfinacijo, posebno tisti, ki so širili slovenski abecednik »Prvi koraki«.

Nato so si na lepem izmislili, da naši pisatelji ne smejo opisovati primorskih krajev in ljudi. Zaradi tega je bila zaplenjena Budalova povest »Med srci in zemljo«, ki se godi v goriški okolici. Potem so zahtevali, da naj bodo tudi v leposlovnih delih slovenska krajevna imena pisana v laški obliki. Tako so zahtevali, da je moralo biti zapisano v »Biblioteki za pouk in zabavo«, 19. snopič, str. 45: »V sinjini so plaval nad Carso beli oblaki« namesto: »V sinjini so plaval nad Krasom beli oblaki«. — Trst in Gorica sta postala »Trieste« in »Gorizia«. Poitalijančeni so bili tudi uradni naslovi založb. Nazadnje so zahtevali tudi pisateljevo ime v laščini. In končno še naslov knjige, kar je mejilo že na smešnost. Primer za to je moja knjiga »Mrtvi se vračajo«.

Ti popravki, ki smo jih morali vnesti, ko je bila knjiga že natisnjena, so imeli namen, da nam povzročijo občutno materialno škodo in da nas naveličajo.

Toda izkazalo se je, da smo imeli dobre živce. Ustregli smo vsem njihovim zahtevam in tako reševali slovensko čtivo. Posebno občutljivi so bili glede mladinskih knjig. Hoteli so zabraniti, da bi prišlo naši mladini v roke slovensko branje. »Mladina je naša, mladino nam pustite!« je nekoč jezo zaklical goriški prefekt. Moja mladinska povest »Pesterna«, ki je bila že natisnjena, zaradi tega sploh ni dobila dovoljenja in je izšla šele po osvobojenju.

Ko vse to ni nič zaleglo in so se knjige dalje tiskale, četudi so izhajale z veliko zamudo, so se fašisti zatekli k novemu sredstvu. Zahtevali so, da nobena knjiga ni smela iziti, če ni dobila za to pismenega dovoljenja. Na dovoljenje pa smo včasih čakali mesece in mesece. Nekatera knjiga je izšla šele približno eno leto potem, ko je bila natisnjena. S tem je nastala za nas občutna materialna škoda. Hkrati pa se je krčila naklada, ker smo izgubljali zaupanje naročnikov.

Ko je Italija stopila v vojno, je bila zatrta tudi »Goriška matica«, ki je med primorskimi založbami najdalje vztrajala. To je bil konec slovenske knjige na Primorskem. —

Tako pisatelj Bevk o dobi med obema vojnama. Slovenske knjige in revije pa na Primorskem danes zopet izhajajo, v Trstu in Gorici (ne v Trieste — Gorizia) in mladina, ki zahaja v slovenske šole, pridno po njih sega.

IVO ANDRIČ:

Zgodba o tlačanu Simanu

2.

Tako je Ibraga nekega dne sklenil, da bo obiskal svoje posestvo in vzel svoj del sliv, ki so to leto obrodile kakor še nikoli, zaradi vojske in spremembe pa še niso bile obrane.

Prvi dnevi septembra. Sončno jutro. V slivnjaku na travni leži Siman, roke si je del pod glavo, nad njim se modrijo in upogibajo veje, polne sadov. Ne misli nič, samo smehlja se, ker ga od glave do nog napolnjuje edini občutek: da je vse to njegovo. Kakor skozi drevež zasliši spodaj škripanje vrat in glasove. Pogleda samo z enim očesom in pri priči spozna, kaj je. Njegov gospodar Ibraga, sedlar, je prišel s štirimi konji in fantom, da bi obral svojo polovico sliv. Siman ga je pustil, da je prišel čisto blizu njega, delajoč se da ga ne sliši in ne vidi.

»Dobro jutro, Siman.«

»Saj je dobro,« je dejal Siman, a ni vstal pred gospodarjem.

Ibraga si je potegnul z roko čez oči. Kakor da se je svet v tečajih zazibal. Pridrhal se je za slivo.

Ibraga gleda tega predrznega moža, ki proti vsakemu redu in šegi leži in ne vstane pred njim, ne verjame svojim očem in se ne more načuditi, kolikšen je tlačan, kadar ni sključen in ponižen, temveč ka-

dar se zlekne in razpotegne v vsej svoji moči in velikosti.

Ibraga je dolgo gledal to, kar se še ni ne videlo ne pomnilo, odkar so gospodariji gospodarji, tlačani pa tlačani. Pod mirnim naličjem »bogaboječega gospodarja« se je v njem vse kuhalo od lastninske divjosti in užaljenega gospodarjevega ponosa, a strah in oziri so ga brzdale, kajti tlačan je bil očitno pripravljen za hudobijo, časi pa so bili hudi in negotovi. In Ibraga se je zbral in sedel.

»Prišel sem, da uredim s slivami, kar je mojih,« je z zamolklim glasom rekel gospodar.

»Ni ti bilo treba hoditi. Slive so urejene, če pa jih bo treba kaj urejati, jih znam tudi sam urediti.«

Začel se je nenavaden prepir. Siman se je na pol privzdignil, a samo zato, da bi lahko gospodarju zabrisal v oči, o čemer niti sam ni mislil, da mu sme povedati.

Že prej, in dostikrat, je preživljal trenutke razkačnega ugibanja in pomenkovanja sam s seboj kod na cesti ali na njivi, ko je ob komaj opaznih gibih rok in glave šepetal polglasno vse, kar bi vsak tlačan povedal gospodarju, če bi se zgodil kak slučaj in bi na vsem lepem gospodarji nehali biti gospodarji, tlačani pa bi postali gospodarji na svoji zemlji. (To so trenutki drznega, a nič nevarnega in neslišnega godrnjanja, v katerem si vsak tlačen lajša srce in si z domišljijo sladi vsakdanje trpljenje enoličnega življenja.) Da, imel je

take trenutke, a niti v njih ni dobival takih in tako močnih, predrznih besed. Na tisoče in tisoče takih samotnih in neslišnih besed. Na tisoče in tisoče takih samotnih in neslišnih uporniških pomenkov iz preteklosti se je zdaj zlilo kot na tisoče potočkov v eno samo glasno hudournno reko besed. In Siman govori.

Pod njim je topla septembrska zemlja, nad njim se uvijajo veje od obilja modrih sliv, skoznje pa se kaže nebo z globoko, svetlejšo modrino in tanka belina bombazevinastih oblakov. Usta so mu polna besed kot nekakšne sladke, ognjene pijače. Še sam se čudi, od kod mu prihajajo na misel predrzne besede, od katerih je prihodnja zmeraj slajša od prejšnje. In ljubše mu je to, kar lahko izreče, kakor vsa letina, ki jo ima zdaj za svojo, in ves slivnik, z vsemi sadnimi drevesi s koreninami vred. Siman na široko zamahuje z roko čez jesensko pokrajino in nebo nad njo, duši se od krepkih besed in na vse gospodarjeve po sili mile in na videz utemljene pripombe in opomine odgovarja z ostrim in kratkim: ne!, v katerem tisti e seka in peče kakor ognjen bič.

(Če ljudje cele rodove dan na dan, leto za letom delajo za drugega in to vidi in občuti, a nimajo moči, da bi kar koli na tem spremenili, niti si ne upajo pokazati svojih pravih občutkov, se nabere v kom izmed njih bridkost sto tisočev ljudi in ducatov rodov.)

Težko je verjeti, da more toliko razkačnosti in zmagoslavne vriskanja sprejeti en sam zlog. Tako je Siman nekajkrat izgovoril ta svoj ne, obračajoč obraz na vse štiri plati sveta, potem pa proti nebu, kakor da v divjem veselju strelja iz kratke puške, da bi ves svet zvedel za njegovo radost. — Potem se je obrnil proti gospodarju in tiše in zbraneje izgovoril ta svoj ne, da je bilo v hitri spremembi glasu nekaj posebno pomenljivega in slovesnega.

»Ne, ni tako, Ibraga.«

»Kako pa je potlej, če ni tako?« je mehkovo vprašal gospodar.

»Sam vidiš, kako je: drugi časi, druge pravice, pa tudi drug sodnik.«

»Tisto že, da so drugi časi — Bog je tako dovilil! — a ti si pameten človek, Siman, in dobro veš, da take pravice ni, po kateri bi moglo tisto, kar je mojega, na celem postati tvoje.«

Tedajci je Siman zagorel.

»E, boš le videl, Ibraga, jel! Je in more biti! Tudi tvoje je bilo nekoč naše, pa je ob nekem času in po neki pravici postalo vaše. E, če je tisto, kar je bilo od davnej moje, lahko postalo tvoje, more menda tudi to, čemur se reče tvoje, postati moje, kakor je tudi bilo.«

»E, Siman, visoko si segel.«

»Danes morem seči, kamor že hočem.«

»Mooreš...«

»Morem, pa še kako morem, Ibraga.«

(Dalje prihodnjič)

Jože je kupil novo pratiko

Jože je prišel domov in potegnil iz žepa — novo pratiko. »Glej, Micka, kaj sem prinesel!«

»Kaj pa?« ga pogleda postrani Micka in kuha naprej.

»Pratiko, novo pratiko sem prinesel!«

»To si res prav naredil. Sosedov Hanzej celo leto jamra, ko je lani ni dobil. Ko so jo prodajali, se ni pobrigal zanjo, potem jih pa ni bilo več.«

»No, Jože in Micka sta že kupila pratiko. Pa ti? Nekaj jih je še na razpolago...«

NE OSTANITE BREZ MOHORJEVEGA KOLEDARJA!

»Mohorjev koledar bi rada...« je prišla Lončka v farovž. »Saj sem ga že videla pri sosedu, a bi ga rada sama imela doma.«

»Kaj vam pa ugaja v letošnjem koledarju?«

»Veliko reči! Tako domač je. In od gospoda Lučovnika piše, ki sem ga poznala. Tisto je tudi zanimivo, kako so se ženske v Rožku z vojači teple, kje bodo pokopane...«

»Ste tisto že brala?«

Športni kotichek

NOGOMET

JUGOSLAVIJA:AVSTRIJA 2:1 (1:1)

V popolnoma napolnjenem zagrebškem stadionu je najboljšim nogometašem Jugoslavije uspelo premagati ustrezno enajstorico Avstrije. Tekma, ki je po vsem športnem svetu izvala veliko zanimanje, saj sta se pomerila olimpijski prvak in nogometna ekipa Avstrije, ki zavzema prvo mesto na jakosni lestvici letošnjih meddržavnih srečanj, je bila zelo zanimiva. Posebno sta se odlikovala oba vratarja, ki sta se izkazala z odličnimi paradami, kakršnih res ni mogoče videti mnogo v prvenstvenih bojih. Jugoslovanska ekipa je prikazala tehnično bolj zrelo igro, ki bi se ob nekoliko večji strelski sposobnosti gotovo morala izraziti v višjem rezultatu. Avstrijski nogometaši so se borili do konca, vendar so končno morali priznati nasprotnikovo premoč. To je bil prvi letošnji poraz naše najboljšje ekipe.

V Linzu sta se B reprezentanci obeh držav razšli z neodločenim rezultatom 4:4, v predtekmi mladih ekip v Zagrebu pa je Jugoslavija katastrofalno odpravila Avstrijo s 5:0 (3:0).

KOROŠKA : SLOVENIJA 3:3 (2:2)

Pred izredno skromnim številom gledalcev sta se v soboto pomerili izbrani ekipi Koroške in Slo-

»Slišala sem, ko je sosedu pripovedovala. In od gospoda Mikule je slika v koledarju. To je tisti, ki je napisal pesem »Rož, Podjuna, Zilja«, ki so jo zadnjič v Celovcu kar dvakrat peli, na dve viži.«

Tako sem šel in prinesel Lončki še zadnji koledar, ki sem ga imel. Ko je prišel Foltej Mlinarjev in tudi hotel imeti letošnji koledar, mu ga nisem mogel dati, ker sem še svojega dal Lončki. Sedaj moram pisati v Celovec, da pošljejo še dva, enega zame, enega za Folteja, potem pa še dva druga. Gotovo se bo še kateri ali katera oglasila in prosila za koledar. H.

Šimel... Šimel... Šimel... Ne! Gospod Šimen, tako je naslov povesti, ki jo prinašajo letošnje večernice Družbe sv. Mohorja. Sedaj, ko je že mrz in je najboljše tististi se k peči, ti taka povest naredi prijetno popoldne.

Povest se godi na oni strani Karavank v domači vasi. Ne sicer danes, ampak pred desetletji; popisuje pa življenje tako, kot je res bilo. Samo berite tisto, kar je pripovedovala potovka, ko je prišla pobirat jajca, pa boste videli...

venije. Igru sta prisostvovala tudi deželni glavar Wedenig in gen. konzul Trampuž, ki sta prav do konca vneto zasledovala borbo za usnjeno žogo. Zmagovito tehnično precej boljše ekipe Slovenije je preprečila precej nerazumljiva zamenjava dobre napada v drugem polčasu. Sicer pa smo v tekmi videli dokaj povprečen nogomet. Telesno mnogo bolj krepki, so Korošci izabili to prednost in zelo majhni slovenski obrambni igralci so kljub dobri igri morali trikrat pobrati žogo iz svoje mreže. V celovškem stadionu je domača ekipa nastopila v najboljši sestavi zadnjih let.

HOKEJ NA LEDU

KAC : WEV 4:0 (1:0, 0:0, 3:0)

V izredno dinamični in do konca napeti tekmi za prvenstvo ekip z umetnimi drsališčmi so Atletiki dosegli pomembno zmago. Igra obeh ekip je navdušila 5200 starih in mladih gledalcev, ki so izžvižgali nekdanjega idola Bachuro in sploh doživeli tekmo, ki je po kvaliteti, borbenosti in dinamiki zopet prekosila vse ostale. Sedem Kanadčanov je pokazalo, kako se igra hokej — na avstrijskem prvenstvu.

Avstrijski reprezentanci je v drugem srečanju v Innsbrucku uspelo doseči senzacionalen neodločen rezultat 4:4 proti juniorski ekipi ČSSR.

Kaj je povedal Cardijn

(Nadaljevanje s 5. strani)

vprišanje milijonov mladih delavcev razvijajočih se dežel rešeno? Ne, zato smo pred vprišanjem verskega in božjega smisla teh tehničnih pridobitev.

Kaj mislijo danes mladi delavci o ljubezni, o plesu in kaj delajo s svojimi plačami? Pijejo? Plešejo? Vsa ta vprašanja, ki bodo vplivala na bodočnost Cerkev, je treba z vzgojo mladih delavcev, posebno v bodočnosti na krščanski način reševati. Otroci teh vprašanj ne morejo rešiti in z otroško vzgojo ne morejo milijoni in milijoni mladih delavcev vprašanja znanstvenega razvoja, napredka, socialnega napredka in tehnike rešiti.

Papež mi je rekel: »Največja nevarnost za Cerkev ni komunizem, največja nevarnost za Cerkev je nevednost mladih in delavstva.« In zakaj ne poznajo nauka Cerkev? Ker niso deležni notranjega oblikovanja od 14. do 25. leta. Bodimo prepričani, da mladi delavci, ljudje v letih od 14. do 25. leta, ki so vsak dan bolj in bolj proč od očeta in matere, proč od župnije, proč od duhovnika; pri delu v prostem času, na počitnicah brez oblikovanja ne bodo mogli rešiti na krščanski način vprašanj, ki jih bosta postavljala prednje tehnika in publicistika, novi filmi, novi plesi, nova glasba in vsa življenjska vprašanja.

Samo oblikovanje ni dovolj. Treba se je združevati, si pomagati med seboj, drug drugega podpirati. Ne samo v župniji, ne samo v škofiji, ampak med različnimi narodi. Danes vodijo ta svetovna vprašanja v svetovno gibanje, ki bo prineslo delavski mladini krščansko rešitev njihovih vprašanj.

Vrste delavcev se množijo

Treba je gledati probleme slabo razvitih dežel. Ni smo manjšina v svetu danes in jutri. V Aziji sami živi več kot pol svetovnega prebivalstva in bo vedno več in več delavcev in delavk. Včeraj še ni bilo delavk. Žene in dekleta so ostajale doma, da

ni samim sebi in umirajo kot psi, kot mačke na cesti. Nobene šole nimajo, nobene stanovanja in vedo, da imajo v zapadni Evropi in severni Ameriki, v Združenih državah mladi delavci višje plače, da imajo tam mladi delavci boljše stanovanje in šole za svojo vzgojo in potem prihajajo sovražniki Cerkev in sovražniki prijateljskega sožitja med narodi in pravijo, da mladi delavci in delavke v zap. Evropi in ZDA nanje ne mislijo. Pustijo jih od lakote umirati, sami pa pijejo in plešejo in se zvečer s svojimi ženami vozijo z avtom ali pa z motorjem, medtem, ko jih oni nimajo. To je največja nevarnost za bodočnost; če ne bomo te nevarnosti odvrnili, potem ne bo miru — ne med mladino, ne med narodi.

To je naloga KAJ. Med mladimi delavci in delavkami slaborazvitih dežel je treba razvijati več prijateljstva, več zaupanja in več sodelovanja. Tako bomo imeli jutri novo delavsko mladino sveta, ki bo imela zaupanje v skupno delo, zaupanje v katoliško delavsko mladino in ki bo videla KAJ v vseh delavnicah in službah. (Dalje)

Starinsko pohištvo prihaja v modo

Zadnje čase v Franciji, Italiji, Angliji in še nekaterih drugih državah narašča zanimanje za staro pohištvo, ker pravijo, da se moderni uporabni predmeti izvrstno skladajo s fino oblikovanimi kosi pohištva v starih slogih.

Med obema vojnama je bilo po svetu le malo zanimanja za to. Izjema so bili le redki ljubitelji in poznavalci starin. Tako je stala masivna miza iz prejšnjega stoletja še leta 1939 dobrih šest sto frankov. Podobno je bilo s starimi predalniki, naslanjači in drugimi predmeti.

Po svetu se zanimajo zlasti za starinsko francosko pohištvo, katerega stroge linije niso prav nič v nasprotju z deli abstraktnih in nadrealističnih umetnosti. Francija je znana kot dežela najboljših mojstrov v strokovni obdelavi lesa.

Oče in sin Jacob sta pred sto leti izdelovala pohištvo, ki ga zdaj spričo mode plačujejo v milijoni frankov. Staro pohištvo pa je tudi izredno trpežno, ker je les izvrstno obdelan. Pravijo, da ga je treba le očistiti ter tu in tam kaj popraviti, pa je videti kot novo.

Razen za staro pohištvo se v evropskih deželah navdušujejo tudi za sodobno črnsko uporabno umetnost. Šele dobrih deset let je minilo od njenega »odkritja«, zdaj pa se je že uveljavila v mnogih elegantnih salonih. Pravijo, da se tudi črnska umetnost izvrstno sklada z najmoderneje urejenimi stanovanji.

Tudi starinski predmeti, ki so jih izdelali neznani afriški obrtniki in so jih raziskovalci odkrili v votlinah, dosegajo na evropskem trgu starin visoko ceno. Posmrtna maska pripadnika nekega srednjeafriškega plemena je stala pred desetimi leti 60.000 frankov, zdaj ima že petkratno ceno.

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. — Sobota, 25. 11.: Salambo, Aufstieg der Legionen (IV). — Dolgočasen zgodovinski film po istoimenskem romanu. Radi-surovili borbenih scen film ni za mladino. — Nedelja, 26. 11.: Das Tagebuch einer Verführten (IVb). — Film z mnogimi neverjetnimi scenami. Za odrasle s premislekom. — Sreda, 29. 11.: Rote Haare — freche Lippen (IV). — Zgodba dveh zakonov, sklenjenih predvsem iz finančnih ozirov.

Borovlje. — Sobota, 25. 11.: Der grüne Bogen (III). — Kriminalni film po istoimenskem romanu. — Nedelja, 26. 11.: Mein Mann, das Wirtschaftswunder (III). — Industrijski milijonar si hoče kupiti znano pevko za ženo, pa se končno resno zaljubi vanjo. — Torek, 28. 11.: Keine Gnade für Liebe (IV++). — Borba grških partizanov proti nemškimi zasedbenim četam. Radi umetniških vrednot film priporočamo. — Četrtek, 30. 11.: Die Hafendörner (IVa). — Pustolovski film o kapitanu, ki je zašel na zakonska stranpot.

Dobrota ves. — Sobota in nedelja, 25. in 26. 11.: Das Spukschloss in Spessart (IV+). — Moderna veseloigrata o strahovih. — Sreda, 29. 11.: Die Wahrheit über Rosemarie (VI). — Življenje luksuzne vlačuge, brez kritike te družbe. Film odklanjamo.

Miklavčevo. — Nedelja, 26. 11.: Liebling der Götter (III). — Filmska slava in tragičen konec filmske igralkice Renate Müller radi njene ljubezni do moža, ki je bil zaradi svoje rase preganjan. — Četrtek, 30. 11.: Die Wahrheit über Rosemarie (VI). — Glej pod Dobrota ves!

Sinča ves. — Petek in sobota, 24. in 25. 11.: Die feuerrote Baroness (IV). — Pustolovski film o angleškem oficirju — vohunu, ki poizveduje za atomsko bombo v Nemčiji. — Nedelja, 26. 11.: Abschied von den Wolken (III). — Za časa vojnje čez ocean

„Nosorogi“ v Celovcu

Pofrancozeni Romun Ionesco je zanimiva mešanica Vzhoda in Zapada v najširšem pomenu besede, kajti njegova „živalska bajka o nosorogih“ ima svoje korenine tako v vzhodni živalski zgodbi, ki sega v starogrško klasiko očaka Ezopa, pa po drugi strani nosi neizbrisni pečat velikega sodobnega ali bi rekli še skoraj sodobnega nordijskega filozofa personalizma Sorena Kirkegaarda. Spričo napredujočega masovno pobrezobljenosti, ki jo je prinesel v grško-rimsko-krščansko zapadno civilizacijo industrijski vek, je Kirkegaard spočel svojo filozofijo o bistvu človeka kot samostojnega, z lastnim razumom, samostojno presojo obdarjenega in z osebno odgovornostjo obremenjenega človeka, ki le potem in le tako dolgo ostane človek, dokler to svojo nalogo zavestno opravlja in odgovornost nosi. »Ostati moram, kjer sem in se vselej notranje obnavljati!«, bi označili na kratko življenjsko geslo Kirkegaardove življenjske filozofije, ki je tradicionalna in revolucionarna, krščanska in — prav zato — tudi napredna.

Kirkegaard je imel mnogo duhovnih sinov, skorajda bi lahko rekli, da je s svojo mogočno pojavo vtisnil mislečemu človeštvu 20. stoletja svoj pečat. Mnogo njegovih sinov pa je zašlo na stranko eksistencializma, filozofijo trenutka, ki je v razvini in negotovi povojni dobi — ne brez gotove upravičenosti — postala pravcata moda. Najbolj vneto so se je oklenili prav tisti, proti katerim je obrnjena Kirkegaardova filozofija, duhovni povprečniki. Ionesco drži — v smislu Shakespearovega gesla, da bodi gledališče zrcalo življenja — ogledalo našemu času, ki jih osvetljuje v smešni in grozljivi luči.

Zgodba je kaj kmalu povedana. V nekem sodobnem mestu se je razpasla čudna epidemija, ljudje — drugače povsem normalni in pametni — se naenkrat spreminjajo v nosoroce, četrveronožna debelokožna bitja, ki veljajo za prispodobo duhovne toposti in sopihajočega živalskega samozadovoljstva, eden enak drugemu, vsi brezoblična čreda, brez lastnega mišljenja, ki jo vodijo zgolj instinkti. Ionesco prikaže to spremembo na raznih primerih individualnih oseb, ki so pa obenem družbeni tipi. Stari gospod — zadovoljni meščan, „Logik“, štacunar in njegova žena, „Vedež“ (vsevedni učitelj), jurist, ki ne razlikuje črke od duha zakonov, prizadevni šef oddelka, in ljubka deklica Daisy. Zgradba te Ionescove drame nasprotuje vsem „klasičnim“ pravilom teatra, ni zapleta in ne razpleta zgodbe, prav tako tudi ne viška in katarze, vse gre nekam svojo neizbežno ravno pot, na kateri ostane samo en resnični človek — Behringer (v originalu Béranger). Težišče igre je v njenem besedilu, v namigavanjih in celo v marsičem, kar ostaja neizgovorjeno, a je vendar prisotno. Prav zato so Ionescovi odskri nosoroči pokostnejši od resničnih iz živalskega sveta, kajti kažejo poživljenega človeka, ki zlahka postane zver, hujša od one v džungli, ker razpolaga tudi z razumom, ki sicer ni zmoeen samostojnega mišljenja, ampak masovne delovne metode — totalitarizma. Zato se spreminja Ionescova živalska zgodba v strahotno apokalipso človeštva, ki odpoveduje in zapada masovnemu totalitarizmu. Ni bistveno, ali ta totalitarizem imenujemo nacizem ali komunizem ali pa enostavno brezbržnost.

Celovška uprizoritev je bila poverjena režiserju Novotnyju, ki je sicer znal izbiti iz teksta vso njegovo realistično komičnost, glede njegove grozljive simbolike pa je ostala nekje na sredji pota, bilo jo je moč samo slutiti. Še najbolj je prišla do izražja v sceni med Behringerjem, ki je in hoče ostati človek, preprost, a pristen, ter juristom Stechom, ki se kljub svojemu ostremu formalnemu razmarstvu izkaže kot najpristnejši nosorog. Scena arh. Spurnija je bila ustrezna, zelo posrečeni so pa bili zvočni efekti, glasbeni efekti ing. Weinlicha. Domislica, da so v nosoroški koncert vključili „Horst-Wessel-Lied“ je zadel v črno. Občinstvo — ne baš številno — se je ves čas sicer izborna zabavalo, toda ni se čutilo prav nič prizadeto, čeprav so ji bile resnice, ki so se ga tikale, zakričane naravnost v obraz. lk

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Petek, 24. nov.: La Boheme, opera (zaključena predstava Delavske zbornice. Vstopnice niso v prodaji). — Sobota, 25. nov.: Rusalka, opera (Gostovanje Narodnega gledališča iz Maribora). — Torek, 28. nov.: Der Glapion - Effekt, gostujejo „Ver-einigte Bühnen“ iz Gradca. — Sreda, 29. nov.: Die lustige Witwe, opera. — Četrtek, 30. nov.: Die Nashörner, drama. — Petek, 1. dec.: Schwarzer Peter, opera. — Sobota, 2. dec.: Herr Kayser und die Nachtigall, opereta. — Nedelja, 3. dec., ob 15.00 uri: Schwarzer Peter, opera. — Nedelja ob 19.30 uri: „Bunter Bilderbogen“, predstava v korist starih in brezposelnih nekdanjih igralcev gledališča.

Začetek ob 19.30 uri (razen 26. nov. in 3. dec.).

KOMORNI ODER:

Sobota 25., nedelja 26. nov.: Patsy, komedija. — Sobota, 2. (premiera) in nedelja 3. dec.: Der Engel mit dem Blumentopf, komedija. — Začetek vselej ob 19.30 uri.

Neki holandski matematik je ugotovil, da je po 28. letih vsak koledar mogoče znova uporabiti, ker po tem času dnevi v tednu spet padejo na iste datume.

Čez nekaj dni je dobil od škotskega vseučilišča v Glasgowu sporočilo, da so ga imenovali za častnega doktorja zaradi njegovega odkritja.